SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. WYŻSZEJ SZKOŁY REALNEJ

w STANISŁAWOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1912/13.

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.

STANISŁAWÓW.
Z DRUKARNI I LITOGRAFII STANISŁAWA CHOWAŃCA W STANISŁAWOWIE.
1913.

SPRAWOZDANIE

DYREKCYI

C. K. WYŻSZEJ SZKOŁY REALNEJ

w STANISŁAWOWIE

ZA ROK SZKOLNY 1912/13.

NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO.

STANISŁAWÓW.
Z DRUKARNI I LITOGRAFII STANISŁAWA CHOWAŃCA W STANISŁAWOWIE.
1913.

TREŚĆ:

DRAMAT I TRAGEDYA PRZYSZŁOŚCI W ŚWIETLE

TEORYI FRYDERYKA HEBBLA

przez Prof. Dra JOACHIMA FRENKLA.

W okresie twórczości poetyckiej odnajduje poeta wedle Hebbla nić, która łączy jednostkę z Bogiem — Wszechbytem i przędzie ją dalej, aż dojrzy punkt, na którym wszechświat i jaźń łączą się w jedno.

Tu rozwiązuje się twórcom zagadka bytu a z nią i najgłębsza tajemnica, której wyjaśnienie tworzy odwieczną tęsknotę ludzkości. Z wysokiego piedestału przenika poeta wzrokiem wszystkie niziny i wyżyny, wszystkie przepaście i otchłanie życia, które wyraża potem w subtelnych formach dzieła sztuki.

Każdy prawdziwy utwór poetycki jest ewangelią, w którym pewien przejaw bytu przedstawiony jest w stosunku do wszechświata. Najwyższą formą sztuki jest dramat, tragedya, albowiem poezya epiczna i liryczna w zakreślonych tylko granicach kształtują życie. Sztuka dramatyczna otwiera w perspektywie widok na otchłań świata, na źródło wszelkich zjawisk, owych małych i większych kół, z których się składa koło nieskończoności. Pojedynczy utwór dramatyczny nie może objąć całokształtu życia, lecz ma wykazać na indywidualnem tle związek wydarzeń z odwiecznem, niezmiennem prawem przyrody, Boga, „Idei". Sztuka dramatyczna ma wykazać niebezpieczny stosunek, jaki zachodzi między jednostką a wszechświatem, odzwierciadlać skutki odosobnienia jednostki, (individueller Erstarrung), źródła wszelkiego tragizmu.

W odległych zmierzchłych czasach stanu pierwotnego żył człowiek bez głębszej, a raczej bez wszelkiej świadomości siebie tkwiąc całkiem w świadomości otaczającego go świata. Z chwilą przebudzenia się świadomości indywidualnej zmienił się gruntownie

stan dotychczasowej formy bytowania. Zrodziła się tęsknota za czemś innem, a z nią rozdźwięk, który z biegiem czasu przybierał i przybiera coraz groźniejsze rozmiary. Wzrastało i wzrasta odosobnienie jednostki a w równej mierze brak zrozumienia świata jako konieczności. Miasto uważać siebie za kółko w potężnej maszynie kosmosu, czuje się człowiek czemś wyższem, zwiększa coraz bardziej przepaść między „ja“ i wszechświatem i zapoznaje właściwą swą istotę. — W swojej bezradności uprzedmiotawia sobie jednostka uniwersum, którego cząstką przestała się czuć z powodu indywiduacyi (Vereinzelung), jako coś odrębnego, odmiennego, powstaje pojęcie „Bóstwa“ w najrozmaitszych formach a z niem święci swoje tryumfy srogi „dualizm“. Niezrozumienie istotnego porządku rzeczy jest jedynem źródłem kolizyi i konfliktów, w które aż zanadto obfituje życie nasze. — Nasze jestestwo samo w sobie jest najwyższym tragizmem, wina ludzkiego działania, ludzkiego postępowania uwarunkowaną jest życiem samem.

Proces indywiduacyjny czyli stopniowego odosobnienia jednostki dokonał gruntownej zmiany stosunków (ludzkich). Jednostka uważając się za odrębny „światek“ w wszechświecie działa z własnej woli a działając wedle przekonania własnego, jako czynnik równouprawniony dopuszcza się winy wobec woli zbiorowej wszechświata (allgemeiner Weltwille). Nie znaczy to, że pojedynczemu osobnikowi działać nie wolno: owszem działanie osobiste, indywidualne jest postulatem a priori wiecznej konieczności. Nie jest grzechem, powiada Hebbel, lecz warunkiem życia: siła przeciw sile.

Nie zastój, nie czołganie się, lecz ruch jest celem bytu. Ale wolność współdziałania jednostki w życiu musi pozostać w harmonijnym zestroju z wolnością transcendentalną uniwersum. Ale tak zgodne z wolą wszechświata działanie jest wprost wykluczone, gdyż jednostka przecięła „węzeł macierzyński“, który ją łączył z przyrodą i przez to utraciła możność kierowania się w działaniu względami na wieczne wszechwładne centrum etyczne. Zderzenie się dwóch potęg (jednostka—wszechświat) pociąga za sobą daleko idące skutki. Nie chodzi bowiem tu o moralne przestępstwo jednej osoby wobec drugiej, lecz o „rokosz, bunt w państwie etycznem, ciężką zbrodnię przeciw Idei, uniwersum, wiecznej konieczności, której porządek doznaje zamącenia. W interesie wiecznem niezmiennem prawem przyrody podyktowanego samozachowania się ludzkości, śmierć jednostki

jest koniecznem odkupieniem za naruszenie jedności „Idei“. Pojęcie „winy tragicznej“ wynika z życia samego, ze stosunku niezgodności między „Ideą“ a zjawiskiem. Konieczność działania ludzkiego jako wyraz dualistycznej formy bytowania powoduje bezgraniczne napięcie „jaźni“, przekroczenie granic wolności indywidualnej, która nie umie się podporządkowywać wolności transcendentalnej, identycznej z wiecznem etycznem prawem świata. Tak powstaje tragizm, który jest uwarunkowanym koniecznością jak śmierć życiem. Jeśli się uzna przewagę całości nad częścią, zrozumie się winę tragiczną w najróżnorodniejszych formach. Jednostka nie musi świadomem swojem działaniem popaść w przeciwieństwo do „Idei“ i przez to obarczyć się winą, może raczej swoją egzystencyą. zawinić i wywołać zamącenie jedności „Idei“, której konieczna restytucya wymaga zgonu, zniszczenia danego osobnika*).

Osobistość tragiczna nie ginie tylko z powodu przewrotnej namiętności, lecz także z powodu szlachetnego przedsięwzięcia. Świat, ludzkość w swoim koniecznym składzie, zależy od pewnych podstawowych warunków, które z biegiem czasu podlegają pewnym modyfikacyom lub nawet istotniejszym zmianom, którемi atoli przedwcześnie wstrząsnąć nie wolno. Jeżeli więc człowiek choćby wedle najszlachetniejszego przekonania przystępuje do reformy podstaw życia, „nim dzieło jego otrzymuje chrzest konieczności“, musi paść ofiarą „Idei“. A wstrząsającem wprost i wspaniałem jest wrażenie, jeśli osobistość tragiczna przepłaca życiem szczytne swoje dążenia (Gyges). Bóg, Idea sama wywołując napięcie „ja“ u danego osobnika nie może ocalić swego narzędzia od zdruzgotania go przez te same koła, które wprawiła w ruch. To jest najwyższym i najgłębszym motywem tragicznym powiada Hebbel (Judith). Każdy okres, który następuje po nadzwyczajnem położeniu świata buduje swój gmach na stosach trupów tysięcy niewinnych w powszedniem znaczeniu — a ten objaw jest naturalnym wypływem „wszechkonieczności“.... Przeciwnicy zarzucali tej teoryi brak tonu pojednawczego (Versöhnungslosigkeit), ale niesłusznie: Hebbel proklamuje kardynalną zasadę prawa całości i bezwzględnego podporządkowywania się jednostki. Bezgraniczne napięcie indywidualnego „ja“ wywołuje winę tragiczną, która uwarunkowana

*) Pn. „Genoveva“ i „Agnes Bernauer“.

biegiem życia indywiduacyjnego (des Lebens in seiner Vereinzelung) towarzyszy działaniu ludzkiemu wszędzie i zawsze i może być wywołaną tak czynem dobrym jak złym. „Idea" obrażona wymaga jako zadośćuczynienia śmierci osobnika. Zadaniem poety jest dać zwycięstwo etycznemu Centrum, a nie chronić od zgonu jednostki. Chodzi o pojednanie „Idei", ponieważ jest wielkie pytanie, czy w granicach indywidualnego życia wyrównanie dysonansów jest możliwem, wyrównanie może nastąpić tylko w Bogu („Idei"). Zgon bohatera tragicznego musimy pojąć jako coś koniecznego. W interesie całości, której istnieniu zagraża bohater tragiczny, dokonuje się kosztem ofiary życia jednostkowego, etyczne zharmonizowanie wszechświata. Albowiem istnieje tylko jedna konieczność, a mianowicie ta, ażeby świat istniał, jak się jednostkom wiedzie, jest rzeczą obojętną.

Ponieważ „życie" przejawia się w dwojakiej formie, jako byt transcendentalny*) i jako bytowanie realne (Sein u. Werden) wymaga Hebbel od sztuki dramatycznej, by się trzymała środka, granicy między jednym a drugiem. Sztuka dramatyczna przedstawiając bytowanie jako uprzedmiotawiający się byt, wykazuje z jednej strony otchłań życia realnego, z drugiej strony uplastycznia nam wszechwładnie panującą „Ideę", której istocie przeciwdziała jednostka z powodu indywiduacyi. Przedstawiając walkę między wolą osobistą a wolą ogólną (Ideą), która modyfikuje czyn jako wyraz wolności przez zdarzenie jako wyraz konieczności, wyjaśnia nam dramat istotę ludzkiego działania. Skoro tylko motyw wewnętrzny dąży do przejawienia się i urzeczywistnienia, rodzi się natychmiast zewnętrzny przeciwdziałający i zdążający do wywrócenia równowagi. Dramat ma to szczytne zadanie uzmysłowienia niebezpiecznego stosunku jednostki do uniwersum, zakreślającego człowiekowi granice, których bezkarnie przekroczyć nie można. Temu wysokiemu zadaniu może podołać sztuka dramatyczna, symbolizującym sposobem przedstawiania (durch die symbolische Darstellungsweise).

W liście do pani Rousseau pisze Hebbel, że od pierwszej młodości przywykł widzieć w rzeczach nie rzeczy same, lecz

---

*) Pojęcie: „transcendentalny" nie jest identycznem w znaczeniu metafizyki z pojęciem „nadziemski", lecz oznacza „istotną rzeczywistość w przeciwstawieniu do bytowania realnego", które uwarunkowane dotychczasowym rozwojem naszego życia, istnieje tylko w naszym świecie urojonych pojęć.

symbole przyrody lub historyi. Dramat powinien zatem przedstawieniem kolei losu jednostki wykazać nie wstrząsający tragizm indywidualnego zdarzenia, lecz otworzyć daleką perspektywę przez uplastycznienie związku danego wypadku z całością świata. Życie w swoich przejawach czyni symbolikę w dziele sztuki nieodzowną koniecznością. Albowiem życie nie przejawia się nigdy w takiej formie, w której by wszystkie jego czynniki występowały w równomiernych rysach. W ramach jednego utworu nie może więc poeta przedstawić życia w całokształcie, musi zatem z nici, której część składową tworzy dane zjawisko lub wydarzenie, utworzyć koło, „niewidzialny, ale dostrzegalny pierścień, w którego obwodzie mieści się też przedstawiony przez niego w ostrych konturach obraz“ życia. Na tem wydarzeniu, tym losie jednostki wykazuje artysta jak „Idea“ czyni zniszczenie życia indywidualnego w interesie samozachowania się całości postulatem naturalnym. W tem znaczeniu jest każdy prawdziwy dramat symbolicznym, o ile uwydatnia związek przyczynowy wszystkiego ze wszystkiem.

Uplastycznienie całości bytu i świata od niepamiętnych czasów było najwyższem zadaniem dramatu. Ale ponieważ uniwersum a z niem i nasze życie znajduje się w nieustannym ruchu, musi poeta przedstawić wszystko w możliwie zaokrąglonych formach. Ponieważ każdy okres, każda epoka zależy od podstawowych warunków, medium sztuki jest o tyle ograniczone, o ile największy dramat występuje tylko w chwili nadzwyczajnych przełomów dziejowych, które wrzynają się w ogólny bieg i tok świata. Wśród życia z nerwowym pośpiechem się przejawiającego wyłaniają się okoliczności o wybitnem napięciu i pięknie. Tu dramat ma bogaty i zasobny zakres działania przedstawiając w ostrych konturach etapy rozwoju w stosunku do wiecznej „Idei“ i do wszystko warunkującego Centrum etycznego, dążącego do samozachowania się w organizmie świata. Dramat taki jest wówczas wytworem czasu, ale w tem znaczeniu o ile ten okres, ta epoka jest wytworem poprzedzających ją okresów, łącznikiem w ogniwie stuleci, które się kończą a takich, które się zaczynają. Z tego punktu widzenia sztuka dramatyczna jest najwyższą formą dziejopisarstwa o tyle, o ile abstrahując od materyalnych dziejów, uplastycznia nam wspaniały i pełen znaczenia proces życiowy w decydujących o nim i warunkujących go przełomach dziejowych. Jej najważniejszem zadaniem jest: uwidocznienie

i przedstawienie nieustannego rozluźniania się i kondensowania się form religijnych i politycznych świata, uwidocznienie „atmosfery czasu“.

W dotychczasowym rozwoju ludzkości widzi Hebbel dwa nadzwyczajne przełomy dziejowe. Pierwszy przełom dokonuje się w świecie starożytnym, gdy światopogląd jego przeradza się z pierwotnej naiwności w refleksyę, aż różne czynniki stopniowem podmulaniem gruntu niszczą go w końcu. Drugi dokonuje się w świecie chrześcijańskim. Różnorodność interesów we wszystkich dziedzinach życia umysłowego w tych dwóch okresach warunkowują istotną różnicę twórczości artystycznej, która najdobitniej występuje w dramacie wzmiankowanych epok. Starożytni kroczyli z pochodnią poezyi przez labirynt przeznaczenia. My nowsi szukamy przejawów natury ludzkiej, w jakiejkolwiek postaci ona występuje i staramy się pojedyncze jej rysy i objawy sprowadzić do jednego wspólnego, podstawowego czynnika. Dramat rozkwitł w chwili, gdy poganizm się przeżył. Obnażył on nerw „Idei“ wijący się przez pstre postacie bóstw olimpijskich czyli kształtował fatum, μοτρα, które nie posiadało żadnej fizyognomii a było dla bogów samych tajemnicą. Stąd pochodzi bezgraniczne skurczanie się jednostki wobec potęg etycznych, z któremi popada ona w walkę nie przypadkową, lecz konieczną. Osiąga to punkt kulminacyjny, przyprawiający o zawrót głowy w królu Edypie. To fatum bez fizyognomii, któremu bohaterowie ulegają i podlegają i nietyle za własne zuchwalstwa pokutują, ile za zuchwalstwo swego rodu, sprowadzało znaczenie jednostki do takiego minimum, że nie przypadała jej nawet rola liścia zwykłego, którego przeznaczeniem jest „spaść, gnić i gnoić pień“. Narzędziem, igraszką w ręku wszystko niszczącego fatum człowiek zmalał do zera. Dramat grecki przedstawia ten jaskrawy dualizm życia, ale nie uchwycił go w istocie swojej.

Światopogląd chrześcijański ze swoją emancypacyą jednostki uwydatniającą się dopiero dobitnie w dziele Reformacyi stworzył nowe warunki dla sztuki, szczególnie dla dramatu, których jednak dotychczas nie wyzyskano. Światopogląd chrześcijański zachował wprawdzie dualizm w dotychczasowej formie, przyznał zaś jako czynnik równoważący i łagodzący pewne stanowisko jednostce. Chrześcijaństwo uwolniło człowieka z kajdanów niewolnictwa, w które go skuło fatum i dało mu godniejszą egzystencyę. Dokonał się gruntowny przewrót duchowy we wszystkich dzie-

dzinach życia, wytworzyły się nowe, całkiem odmiennego pokroju stosunki, z których i wśród których rozwinął się dramat świata chrześcijańskiego. W dramacie tym przeradza się wszelkie działanie wobec przeznaczenia t. j. wobec woli świata (Weltwillen) w cierpienie, wszelkie cierpienie zaś jest działaniem skierowanem (tylko) na wewnątrz. Jednostka działając dostaje się w wir, w zamęt, ale bohater okazuje się dzielnym pływakiem zdążającym do celu. Cierpiący przeradza się w działającego. Mąż czynu usuwa wszystkie przeszkody naokoło siebie przez nadzwyczajne napięcie woli. Człowiek myśli (refleksyi) Hamlet usiłuje odważnemi i strasznemi tezami wypędzić Boga ze świata jakby z „kuźni partackiej". Podstawowe pojęcie nowoczesnej tragedyi widzi Hebbel w ograniczeniu subtelnej i szlachetnej natury ludzkiej cierpieniem i śmiercią i w przez to samo uwarunkowanym i w założeniu koniecznym oporze świata otaczającego przeciw wszystkiemu, co wielkie w procesie powstawania (Werdeprozess). Jednostka nie może sobie pozwolić na uporczywe, samowolne i bezgraniczne napięcie własnej woli bez narażenia się na zniszczenie własnego „ja" przez „wszechwolę". Oto treść ideowa dramatu świata chrześcijańskiego, który w Shakspearze osiągnął pierwszą fazę rozwoju.

Fatum przebywające w mglistych nadziemskich sferach, straszne i niezbadane, przybrało nieco wyraźniejsze rysy. — W jego miejsce wstąpiło nowoczesne przeznaczenie, „sylwetka Boga". Fatum starożytnych opuściło swoją nadziemską siedzibę i wciągnięte w sam świat umieściło się w „ja" człowieka. Dokonało się mutatis mutandis przejście z transcendencyi w immanencyę. Człowiek nie stał więcej przed niezbadanymi wyrokami tajemniczo-mglistej potęgi, lecz przed chwilowo wprawdzie ulatniającymi się zarysami wszechwładnego panowania czegoś wyższego, w którem ostatecznie koniec końcem mógł i miał siebie rozpoznać. Różnica twórczości dramatycznej u starożytnych i u Shakspearea polega na tem, że u Greków wyprowadzono winę z samowoli fatum, karę zaś uważano za akt zemsty tegoż. W dramacie nowoczesnem wina i kara pochodzą od indywidyum i tkwią w niem samem. (I n d y w i d u a c y a i k o n i e c z n o ś ć w y ż s z e j h a r m o n i i). Ale w dramacie Shakspearea tkwi to znamię niedoskonałości, że poeta uczynił „ja" jednostkowe środowiskiem wszystkiego, zamiast „centrum", około którego „ja" się obraca. Shakspeare przeszedł dwie drogi

od „Ja“ do „Idei“ i odwrotnie. Nie zdołał więc uchwycić istoty dualizmu, gdyż nie szukał przyczyny rozdźwięku w stosunku jednostki do universum, lecz w jednostce samej. Dopiero Goethe obrał i poznał prawdziwą drogę, gdy przeniósł dyalektykę w „Ideę“ samą, w Centrum, około którego obraca się „Ja“. W „Fauście“ i słusznie dramatycznemi nazywanych „Wahlverwandtschaften“ położył podwalinę i stworzył podstawę wielkiego dramatu. Wspaniałego przedsięwzięcia nie doprowadził jednak do końca. Poczynił zaledwie pierwsze kroki, lecz nie postąpił dalej. Albowiem w „Fauście“ idea pierwszej części, w której widzimy ludzkość w kurczowej walce o nową formę bytu, przejawia się w drugiej części w momentach i stanach chorobliwych jednostki wyleczonej aktem samowolnym, a nie koniecznie psychologicznym. Goethe objął w spadku wielkie zadanie, poznał, że świadomość ludzka może się rozszerzać, może jeszcze „jeden pierścień“ niszczyć, ale nie potrafił zharmonizować dysonansów pochodzących ze stanów przejściowych. Nie osiągnął więc ideału dramatycznego, którego urzeczywistnienie tak pewnie rokował. Spełnienie tego wielkiego zadania przypada „Tragedyi przyszłości“. Goethe nie zharmonizował dysonansów, które trwają aż do doby dzisiejszej. Naprężenie stosunków wzmogło się, ono jest podłożem wszystkich stanów chwiejnych, wszelkich rozdźwięków i rozterek, w które obfituje życie nowoczesne. Człowiek naszego stulecia nie pragnie nowych i niesłychanych urządzeń, lecz żąda lepszej i trwalszej podwaliny pod istniejący porządek rzeczy. Człowiek nowoczesny nie chce się na niczem opierać jak tylko na etycznem Centrum (Sittlichkeit) i konieczności (Notwendigkeit), istotnie identycznych ze sobą. Pragnie on wymiany „haka zewnętrznego“, na którym zawieszony jest po części dotychczasowy porządek rzeczy, na wewnętrzny, istotny punkt ciężkości, do którego da się wszystko sprowadzić. Oto wielki problemat procesu dziejowego, który w naszej dobie się rozgrywa, który filozofia od Kanta, a właściwie od Spinozy przygotowywała. Jeśli sztuka dramatyczna ma czegoś wielkiego dokonać, powinna ująć w formy skrystalizowane wspomniany proces dziejowy, a nie kroczyć utartymi szlakami, gdyż „duplikaty“ są całkiem zbędne. Sztuka dramatyczna powinna w prawdziwych wielkich tworach uplastycznić wszelkie zagadnienia doby najnowszej, jak w podobnej chwili przełomowej dziejów starożytnych uczynili to Aischylos, Sophokles, Euripides i Aristophanes, którzy prawie równocześnie i koniecznie, a nie

przypadkowo i dlatego wystąpili na arenę życia, ponieważ przeznaczenie szczególną łaską darzyło teatr Ateńczyków. W prawdziwie wielkich tworach powinna tragedya przyszłości wykazać, jak żywioły dotychczas uśpione, lecz przez długotrwały proces dziejowy stopniowo w ruch wprawiane a obecnie wzburzone jak fale rozhukane morza, dążą do stworzenia nowej formy ludzkości, w której wszystko należyte otrzyma miejsce, w której kobieta należyte zajmie stanowisko wobec mężczyzny, jak ten wobec społeczeństwa, społeczeństwo wobec ludzkości, ludzkość wobec „Idei". Tylko tam, gdzie jest problemat lub tam, gdzie go conajmniej dopatrzyć się można, gdzie życie w swojej ułomności występuje a równocześnie w momentach łączących je z „Ideą", dramat zyskuje bogate pole działania. Poetę dramatycznego nie powinny krępować żadne względy na „motłoch estetyczny", lecz ma on raczej zważać jedynie na swoje wielkie zadanie. Wymogi bogatego w zagadnienia życia przystępują do poety i zmuszają go do nadania formy rozbieżnym na pozór czynnikom procesu dziejowego, który nie dąży do przewrotu urządzeń etycznych, religijnych i polityczno-społecznych, lecz owszem do głębszego ich ufundowania i umacniania. W tem znaczeniu sztuka dramatyczna musi być aktualną. Nie potrzeba przy tem ani w dziedzinie estetyki ani też w dziedzinie etyki wynajdywać 11-go przekazania, trzeba spełnić 10 istniejących.

Przyczynić się w wielkiej mierze do zakończenia procesu dziejowego, oto najwyższy cel tragedyi przyszłości. Przez to rozumie Hebbel pogłębienie problematów podstawowych, które dobijają się rozwiązania. Ten istotny i jedyny cel można osiągnąć, jeśli nowy dramat kształtowaniem życia ludzkiego zdoła wykazać konieczność zlania się z Jednością „Idei", jeśli przełoży dyalektykę bezpośrednio w serce „Idei", jeśli uzależni wszelkie wydarzenie od etycznego Centrum a wszelkie istnienie od najwyższego czynnika etycznego (oberstes Weltgestaltungsprinzip). Nowy dramat ma przygotować i ugruntować stan, w którym wszyscy posiedliby przekonanie i głębokie przeświadczenie o wyższości, supremacyi (Superiorität), Wiecznego Prawa, w którem jednostka dobrowolnie podporządkowałaby się całości. Sztuka nowa ma przeprowadzić deindywidualizacyę (Entindividualisierung) i stworzyć stan idealny ludzkości „skorygowanej".

Sztuka dramatyczna wszystkich czasów miała to wyższe przeświadczenie, lecz nie zdołała urzeczywistnić tego ideału. Szarą

teoryę przemienić w czyn pozostało zagadnieniem tragedyi przyszłości. Poeta przyszłości ma zachować najistotniejsze doświadczenia i wyniki dotychczasowego przebiegu życia, którego głównem znamieniem jest nieustanny ruch etyczny o fazach chwiejności i harmonii. Poeta ma dać wyraz konieczności samozachowania się ludzkości jako najwyższego prawa świata, którego istotne pojęcie tkwi w niezamąconej wszechjedności (Alleinheit).

Hebbel widzi całą zgrozę położenia w życiu nowoczesnem. Wielka tajemnica bytu, ostateczny wynik wszelkiego badania, działania i dążenia, że Bóg stworzył świat ex nihilo i tak dalej przedtem kryło się w komnacie szczelnie zamkniętej. Człowiek doczekał się co najwyżej równoczesnego rozwiązania i siebie i zagadki bytu, to jest zmarł, gdy stał się mądrym. Stare zamki i zasówki doznały uszkodzenia, już dziecko może je otworzyć a młodzieniec otwiera. Życie stoi obecnie przed wielkiem zadaniem, piekło zgasło, ostatnie jego płomienie chwyciły i zniszczyły niebo. Dotychczasowe pojęcia już nie są wystarczające, albowiem człowiek przeczuł i poznał w swojej pokorze, że Bóg może być bogiem i szczęśliwym bez ogona t. j. bez ludzkości, którą miał kołysać, karmić i uszczęśliwiać. Jednem słowem i życie jest skurczem, zawrotem lub niemocą wywołaną „opium“. Poeta pełen trwogi o najbliższą przyszłość, gdyż brak idei, którąby można ogarnąć całokształt życia. Jedyną ostoję wśród tego strasznego zamętu widzi w nowej sztuce przekraczającej granice dawnej. Proces dziejowy gromadzi promienie, które w państwie sztuki zabłysną w olśniewającym blasku. W znaczeniu tak pojętej sztuki twierdzi poeta całkiem słusznie, że jego utwory stoją w ścisłym związku z aktualnemi zagadnieniami i kwestyami swego czasu. Szuka on trwałych i stałych form i dlatego uważa swoje dramaty za „artystyczne ofiary“ swego czasu. Utwory jego są żywymi pomnikami jednej wielkiej Idei, wiecznego procesu dziejowego są „zwierciadłami ludzkości w ogólności“. W dramatach swoich przedstawia poeta zagadnienia polityczne, społeczne, religijne i etyczne, stany świata i ludzkości w związku ze wszystko warunkującem Centrum etycznem, z Ideą. Takie to zakreślił granice dla sztuki, tylko sztukę takiego pokroju uważa za powołaną być drogowskazem etycznym w życiu ludzkości.

CZĘŚĆ URZĘDOWA.

I. SKŁAD GRONA NAUCZYCIELSKIEGO.

A) Dla nauki obowiązkowej.

I. Dyrektor.

Nowosielski Franciszek, Radca rządu, c. k. dyrektor VI. rangi.

II. Profesorowie i nauczyciele.

1. **Byliński Ludwik,** c. k. profesor VIII. rangi, zawiadowca gabinetu historyi naturalnej, uczył historyi naturalnej w kl.: Ia_2, Ib_2, IIa_2, IIb_2, Va_2, Vb_2, VIa_2, VIb_2, VII_2, matematyki w kl. Ia_3, razem tygodniowo 21 godzin.
2. **Frenkel Joachim,** dr. fil., c. k. profesor, gosp. kl. VIa, uczył języka niemieckiego w kl.: IIb_6, Vb_4, VIa_3, Vib_3, razem tygodniowo 16 godzin.
3. **Hrycak Teodor,** c. k. profesor, zawiadowca gabinetu fizyki, gospodarz kl. Va, uczył w pierwszem półroczu roku szk. 1912/13 fizyki w kl.: IVa_2, VIa_4, VIb_4, VII_4, matematyki w kl. Va_4, razem tygodniowo 18 godzin, w drugiem półroczu roku szk. 1912/13 uczył fizyki w kl.: VIa_4, VIb_4, VII_4, matematyki w kl. Va_4, razem 16 godzin tygodniowo.
4. **Lam Longin,** rzeczywisty nauczyciel, zawiadowca biblioteki uczniów, gospodarz klasy IIIa, uczył języka polskiego w kl.: $IIIa_3$, IVb_3, Va_4, VIa_3, historyi w kl. $IIIa_2$, razem tygodniowo 15 godzin.
5. **Ks. Nogaj Andrzej,** c. k. profesor, katecheta ob. rzym. kat. uczył religii obrz. rzym. kat. w kl. I.—VII., zazem tygodniowo 14 godzin.
6. **Paszkiewicz Aleksander,** c. k. rzeczywisty nauczyciel, gospodarz klasy IIIb, uczył języka francuskiego w kl.: $IIIb_4$, $IIIa_4$, VIa_3, VIb_3, języka ruskiego w kl.: I_2, II_2, III_2, razem tygod. 20 godzin.
7. **Procyk Andrzej,** c. k. profesor VIII. rangi, zawiadowca niemieckiej biblioteki uczniów, uczył języka niemieckiego w klasie: $IIIa_5$, IVa_4, VII_3, języka ruskiego w kl.: IV_2, V_2, VI_2, razem tygodniowo 18 godzin.

8. **Raciborski Tadeusz**, c. k. profesor, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, gospodarz kl. VIb, uczył historyi powszechnej w kl.: Va_3, VIb_2, VII_4, geografii w kl.: Ia_2, IIa_2, $IIIb_2$, Va_1, VIb_1, razem tygodniowo 17 godzin.
9. **Rogus Stanisław**, c. k. profesor, gospodarz klasy IIa, uczył matematyki w kl.: IIa_3, $IIIb_3$, IVa_4, VIa_4, geometryi wykreślnej w kl.: IIa_2, $IIIb_2$, IVa_2, VIa_3, razem tygodniowo 23 godzin.
10. **Ruxer Stanisław**, c. k. profesor VIII. rangi, gospodarz kl. VII., uczył w pierwszem półroczu roku szk. 1912/13 matematyki w kl.: Ib_3, IVb_4, Vb_4, VIb_4, VII_5, fizyki w kl.: IVb_2, razem tygodniowo 22 godzin; w drugiem półroczu uczył matematyki w kl.: Ib_3, IVb_4, Vb_4, VIb_4, VII_5, fizyki w kl.: IVa_2, IVb_2, razem tygodniowo 24 godzin.
11. **Szymański Zygmunt**, dr. fil., c. k. profesor VIII. rangi, uczył języka francuskiego w kl.: IVa_3, IVb_3, Va_3, Vb_3, VII_3, języka polskiego w kl.: IVa_3, razem tygodniowo 18 godzin.
12. **Świątkiewicz Włodzimierz**, c. k. rzeczywisty nauczyciel gimnastyki, uczył gimnastyki w kl.: I.—VII., razem tygodniowo 26 godzin.
13. **Tyszkowski Wilhelm**, c. k. rzeczywisty nauczyciel, zawiadowca gabinetu rysunków odręcznych, uczył rysunków w kl.: IIa_4, $IIIa_4$, IVb_3, Va_3, Vb_3, VIa_2, VIb_2, VII_2, razem tygodniowo 23 godzin.
14. **Westwalewicz Maryan**, dr. fil., c. k. profesor VIII. rangi, zawiadowca gabinetu chemii, uczył chemii w kl.: IVa_3, IVb_3, Va_2, Vb_2, VIa_2, VIb_2, fizyki w kl.: $IIIa_3$, $IIIb_3$, prowadził laboratoryum chemiczne w kl. V_2 i VI_2, razem tygodniowo 24 godzin.
15. **Wieleżyński Aleksander**, inżynier, c. k. profesor, zawiadowca gabinetu rysunków geometrycznych, gospodarz klasy IIb, uczył geometryi wykreślnej w kl.: IIb_3, $IIIa_2$, IVb_2, Va_3, Vb_3, VIb_3, VII_2, matematyki w kl.: IIb_3, $IIIa_3$, razem tygodniowo 23 godzin.
16. **Zosel Witold**, c. k. profesor, gospodarz kl. Vb, uczył języka polskiego w kl.: $IIIb_3$, Vb_4, VIb_3, VII_4, historyi $IIIb_2$, razem tygodniowo 16 godzin.

III. Zastępcy nauczycieli.

1. **Dołżycki Leon**, egz. zastępca nauczyciela, uczył rysunków odręcznych w kl.: Ia_4, Ib_4, IIb_4, $IIIb_4$, IVa_3, kaligrafii w kl. Ia_2, Ib_2, razem 23 godzin tygodniowo.

2. **Erdstein Nuchim**, zastępca nauczyciela religii wyznania mojżeszowego, uczył religii wyznania mojżeszowego w kl.: $(I.—VII)_2$, razem tygodniowo 14 godzin.
3. **Ks. Malicki Józef**, egz. zast. nauczyciela, religii ob. gr. kat., uczył religii ob. gr. kat. w kl. $(I—VII)_2$, razem tygodniowo 14 godzin.
4. **Pudełko Edmund**, egzam. zastępca nauczyciela, gosp. kl. Ia, uczył historyi powszechnej, w kl.: IIa_2, IVb_2, Vb_3, VIa_2, geografii w kl.: IVb_2, Vb_1, VIa_1, języka niemieckiego w kl. Ia_6, razem tygodniowo 19 godzin.
5. **Urban Piotr**, egzam. zastępca nauczyciela, gosp. klasy Ib, uczył języka niemieckiego w kl. Ib_6, języka polskiego IIb_4, historyi w kl. IIb_2, geografii w kl.: Ib_2, IIb_2, $IIIa_2$, razem tygodniowo 18 godzin.
6. **Wojtas Jan**, egzam. zast. nauczyciela, gosp. kl. IVb, uczył języka niemieckiego w kl.: IIb_6, $IIIb_5$, IVb_4, Va_4, razem tygodniowo 19 godzin.
7. **Wolański Edmund**, egzam. zast. nauczyciela, gosp. klasy IVa, uczył języka polskiego w kl.: Ia_3, Ib_3, IIa_4, historyi w kl.: Ia_2, Ib_2, IVa_2, geografii w kl.: IVa_2, razem tyg. 18 godzin.

B) Dla nauki nadobowiązkowej.

1. **Erdstein Nuchim**, zastępca nauczyciela, uczył stenografii w 4 godzinach tygodniowo.
2. **Wagner Wiktor**, ksiądz ewangelicki, uczył religii ewangelickiej w 4 godzinach tygodniowo.
3. **Gajkowski Stanisław**, nauczyciel szkoły ludowej, uczył śpiewu w dwu oddziałach w 4 godzinach tygodniowo.

II. Zmiany i ruch w gronie nauczycielskiem.

C. k. Rada szkolna krajowa rozp. z dnia 1. czerwca 1912 l. 6325, nadała profesorowi Gerardowi Felińskiemu posadę nauczycielską w c. k. szkole realnej w Wieliczce.

C. k. Rada szk. kr. rozp. z dnia 1. lipca 1912 l. 6402, nadała Rogusowi Stanisławowi, profesorowi szkoły realnej w Śniatynie posadę nauczycielską w tutejszym zakładzie.

C. k. Rada szk. krajowa rozp. z dnia 1. lipca 1912 l. 6402, nadała profesorowi Adamowi Cehakowi posadę nauczycielską w II. szkole realnej we Lwowie.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 2. lipca 1912 l. 10190, nadała profesorowi Matzkemu Stanisławowi posadę nauczycielską w VIII. gimnazyum we Lwowie.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 6. lipca 1912 l. 11800, uwolniła zastępcę nauczyciela Ks. Józefa Litwina od dalszego pełnienia obowiązków nauczycielskich w tutejszej szkole realnej.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 11. lipca 1912 l. 10181, nadała zast. naucz. c. k. gimnazyum w Złoczowie Longinowi Lamowi posadę nauczycielską w tutejszej szkole realnej. Przysięgę służbową złożył dnia 1. września 1912.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 16. lipca 1912 l. 10703, nadała zast. naucz. w I. szkole realnej we Lwowie Wilhelmowi Tyszkowskiemu posadę nauczycielską w tutejszym zakładzie. Przysięgę służbową złożył dnia 3. września 1912.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 25. lipca 1912 l. 11216, zamianowała egzaminowanego asystenta przy nauce rysunków w I. szkole realnej w Krakowie Leona Dołżyckiego zast. nauczyciela w tutejszej szkole realnej. Złożył przysięgę służbową dnia 4. września 1912.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 16. lipca 1912 l. 10708, nadała Mieczysławowi Kleczewskiemu posadę nauczycielską w c. k. szkole realnej w Rawie ruskiej z dniem 1. września 1912.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 16. lipca 1912 l. 10705, nadała Janowi Grondalczykowi posadę nauczycielską w II. gimnazyum z językiem wykładowym polskim w Tarnopolu z dniem 1. września 1912.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 10. października 1912 l. 18324 zamianowała zastępcą nauczyciela religii gr.-kat., ks. Józefa Malickiego, który złożył przysięgę służbową dnia 22. października 1912, natomiast uwolniła od pełnienia obowiązków katechetę gr. kat. ks. Babyna Bazylego.

C. k. Rada szkolna kraj. rozp. z dnia 14. września 1912 l. 390/Pr. R. z kr. zawiadamia, że Jego Ekscel. Pan Minister Wyznań i Oświaty reskryptem z dnia 28. lipca 1912 l. 30023 posunął do VIII. klasy rangi następujących profesorów tut. zakładu: Gerarda Felińskiego, Dr. Zygmunta Szymańskiego i Ruxera Stanisława.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 2. września 1912 l. 12742, udzieliła Świątkiewiczowi Włodzim., nauczycielowi gimnastyki, urlopu na miesiąc wrzesień w celach naukowych swego fachu.

C. k. Rada szkolna krajowa rozp. z dnia 28. lutego 1913 l. 3107 donosi na podstawie pisma superintendantury w Białej z dnia 17. lutego 1913, że religii ewangelickiej uczyć będzie ks. Wiktor Wagner w miejsce ks. Henryka Cervencla.

III. Wykaz przerobionej lektury.

Język polski.

KLASA Vab.

Kochanowski Jan: Treny, Odprawa posłów greckich. Piotr Skarga: Kazania sejmowe.

KLASA VIab.

Ignacy Krasicki: Satyry. Fr. Zabłocki: Fircyk w zalotach. Jul. Niemcewicza: Powrót posła. Al. Felińskiego: Barbara Radziwiłłówna. Adam Mickiewicz: Ballady i romanse, Dziady, Sonety Krymskie, Konrad Wallenrod.

KLASA VII.

Adam Mickiewicz: Dziady część III. A. Malczewski: Marya. S. Goszczyński: Król zamczyska. Al. Fredro: Zemsta, Śluby panieńskie, Pan Jowialski. Jul. Słowacki: Jan Bielecki, Kordyan, Balladyna, Lilla Weneda, W Szwajcaryi, Anhelli, Beniowski. Zygmunt Krasiński: Nieboska komedya, Irydyon, Przedświt, Psalmy przyszłości. Kornel Ujejski: Skargi Jeremiego.

Język niemiecki.

KLASA Va.

Goethe: Dichtung und Wahrheit. Wilhelm Hauff: Die Karavanne. J. Eichendorff: Aus dem Leben eines Taugenichts.

KLASA Vb.

J. Eichendorff: Aus dem Leben eines Taugenichts. J. G. Herder: Der Cid.

KLASA VIab.

Fr. Schiller: Die Räuber. J. W. Goethe: Götz v. Berlichingen.

KLASA VII.

J. W. Goethe: Iphigenie auf Tauris. Fr. Schiller: Wilhelm Tell.

Język francuski.

KLASA VIa.

Molière: Le Bourgeois gentilhomme.

KLASA VIb.

Molière: L'Avare.

KLASA VII.

Segur: Napoléon à Moscou, Passage de la Bérézina, wyjątki z dzieła Histoire de Napoléon et de la grande armée pendant l'année 1812.

Materyał przerobiony z Religii mojżeszowej i przedmiotów nadobowiązkowych.

a) Religia mojżeszowa.

KLASA I.

Historya biblijna od Adama do śmierci Mojżesza. Tłumaczenie i objaśnienie modlitw porannych.

KLASA II.

Historya biblijna od Jozuego do śmierci Salamona. Dalszy ciąg modlitw porannych i modlitwy wieczorne.

KLASA III.

Historya biblijna od podziału państwa do niewoli babilońskiej. Modlitwy na sobotę i na święta.

KLASA IV.

Historya biblijna od powrotu z niewoli babilońskiej do zburzenia Jerozolimy przez Tytusa. Tłumaczono wyjątki z pięciu ksiąg Mojżesza.

KLASA V.

Wyjątki z ksiąg Jozuego, Sędziów, Samuela, Królów. Etyka na podstawie pierwszych trzech rozdziałów „Przypowieści Ojców".

KLASA VI.

Wyjątki z Jezajasza, Jeremiasza, Ezechiela, Joela, Hioba, Ezry, Nechemiasza. Etyka na podstawie ostatnich trzech rozdziałów „Przypowieści Ojców".

KLASA VII.

Historya Izraelitów od zburzenia Jerozolimy do czasów najnowszych.

b) Stenografia.

Na kursie niższym przerobiono pisanie wyrazów.

Na kursie wyższym przerobiono zrostki polskie pojedyncze i złożone, zrostki obce, końcówki, przerobiono systematycznie wszystkie znaczniki i stałe skrócenia oraz teoryę skracania zdań i pisano dyktaty.

c) Nauka śpiewu.

Naukę prowadzono w dwu oddziałach:

1) Na oddziale dla początkujących zaznajomiono uczniów z czytaniem nut z zasadami z teoryi muzyki i śpiewu oraz śpiewano utwory muzyczne na 1, 2 i 3 głosy z uwzględnieniem motywów ludowych.

2) Na oddziale wyższym wyćwiczono:

Msza na chór męski z towarzyszeniem organu Bordesé, Msza z towarzyszeniem organów na chór męski (St. Petro), Missa c-dur (Guonod), Msza (Stefani), Msza na Boże Narodzenie, (Nowakowski) Pieśni adwentowe, Kolędy, Pieśni postne, Pod krucyfixem, solo z towarzyszeniem chóru i organów, (Chwalibóg), Pod Twą obronę, (Troszel), Pieśni do Matki Boskiej, (Żukowski), Msza rekwiem, (Wygrzywalski), Pieśni pogrzebowe, Pieśni do Pana Jezusa, Pieśni do N. Sakramentu, (Kothe), Litania Loretańska, (Urbanek), Polonez (Żukowski).

Chór młodzieży śpiewał podczas nabożeństw szkolnych w kościele szkolnym pod kierownictwem nauczyciela śpiewu.

TEMATY DO WYPRACOWAŃ PISEMNYCH.

A. W języku polskim.

KLASA Va.

1. Wzrost nauki i oświaty w Polsce w XV. w. (na podstawie nauki szk.) (szk.)
2. Ideał Polaka w pismach Reja (na podst. nauki szk.) (dom.)

3. Ideały społeczne Modrzewskiego (na podst. nauki szk.) (szk.)
4. Pierwiastki klasyczne w „Odprawie posłów greckich“ J. Kochanowskiego (dom.)
5. Polska w poezyi Kochanowskiego (dom.)
6. a) Kmicic a Jacek Soplica
   b) Ostatnie chwile Wołodyjowskiego (do wyboru) (szk.)
7. a) Przyczyny i skutki osłabienia władzy monarszej w Polsce (na podstawie VI. kazania sejmowego P. Skargi).
   b) Obraz Matejki „Kazanie Skargi“ jako illustracya Kazania sejmowego: „O niekarności grzechów jawnych“.
8. „Pomarlica“ Szymonowicza a I. ekloga Vergilego (na podst. lektury szk.) (szk.)
9. Ciekawość a żądza wiedzy (dom.)
10. Tło społeczne i obyczajowe w powieści Kraszewskiego „Powrót do gniazda“ (na podst. lektury dom.) (szk.)

KLASA Vb.

1. Do wyboru: a) Misya ks. Robaka (podług P. Tadeusza).
   b) Znaczenie łaciny w wiekach średnich (szk.)
2. Życie a podróż (porównanie) (dom.)
3. Zalety Dworzanina (podług Górnickiego) (dom.)
4. Odyseusz przybywa na ojczystą wyspę (podług Antologii) (szk.)
5. Jaki przebieg miały obrady Trojan nad wydaniem Heleny (szk.)
6. Jak się przejawia ból ojcowski po stracie dziecka (podług Trenów Kochanowskiego) (szk.)
7. Krajobraz zimowy (dom.)
8. Proroctwa Skargi (szk.)
9. Do wyboru: a) Czynność liści
   b) Karol IV. i Kazimierz Wielki (dom.)
10. Opowiedzieć losy jednej z osób występujących w „Panu Wołodyjowskim“ Sienkiewicza.

KLASA VIa.

1. Zasługi reformatorskie Konarskiego (na podstawie nauki szkolnej) (szk.)
2. Jakie błędy wytykają społeczeństwu polskiemu Krasicki i Naruszewicz w satyrach (dom.)
3. Fircyk a Aryst. (porównanie na podstawie komedyi Zabłockiego „Fircyk w zalotach“ (szk.)

4. Charakterystyka Karpińskiego na tle elegii „Powrót z Warszawy na wieś“.
5. Obraz wychowania domowego w XVIII. w. (na podst. „Doświadczyńskiego“ Ign. Krasickiego) (szk.)
6. Różnica w politycznych i społecznych zapatrywaniach Podkomorzego i Starosty (na podst. „Powrotu posła“ komedyi Niemcewicza).
7. Klasycyzm i romantyzm w listach Fr. Morawskiego i w rozprawie: „O klasyczności i romantyczności“ K. Brodzińskiego
8. Rozwinąć myśl zawartą w zdaniu J. Słowackiego: Póki jesteśmy młodzi wszystko jest przed nami“ (szk.)
9. Ideały filareckie (na podstawie „Ody do młodości“ Adama Mickiewicza).
10. Rozwinąć i uzasadnić myśl zawartą w zdaniu A. Mickiewicza: „Czucie i wiara silniej mówią do mnie, niż mędrca szkiełko i oko“.

KLASA VIb.

1. Zasługi Konarskiego na polu szkolnictwa (szk.)
2. Znaczenie wymowy w życiu publicznem (dom.)
3. Podać zwięzłą treść jednej z satyr Krasickiego (szk.)
4. Narząd ruchowy człowieka (podług nauki szkolnej) (dom.)
5. Wiersze patryotyczne Kniaźnina i Karpińskiego (szk.)
6. Charakterystyka jednej z osób występujących w Powrocie posła Niemcewicza (szk.)
7. Najazd szwedzki w historyi a w „Potopie“ Sienkiewicza (dom.)
8. Charakterystyka Barbary Radziwiłłównej podług dramatu Felińskiego (szk.)
9. Przystosowanie się zwierząt do środowiska (dom.)
10. Idea „Konrada Wallenroda“ Mickiewicza (szk.)

KLASA VII.

1. Pierwiastek religijny w III. części Dziadów (szk.)
2. Główne hasła rewolucyi francuskiej (dom.)
3. Ukraina w utworach romantyków polskich (szk.)
4. Do wyboru: a) Skalenie i ich produkty rozkładowe
   b) Młodość Mickiewicza a Słowackiego (dom.)
5. Świat fantastyczny w Balladynie Słowackiego (szk.)
6. Do wyboru: a) Roza Weneda a Kasandra
   b) Geneza grobu Agamemnona (szk.)

7. Powstanie węgla kamiennego (dom.)
8. Do wyboru: a) Krasiński w Genewie
   b) Losy Orcia w „Nieboskiej komedyi“ (szk.)
9. Upadek Napoleona (dom.)

B. W języku niemieckim.

KLASA Va.

1. Ein Brief an den Freund über die heurigen Ferien (szk.)
2. Beschreibung einer Feuersbrunst in der Stadt (dom.)
3. Sigurd im Lande der Giukungen (szk.)
4. Beschreibung des Herbstes (dom.)
5. Meine Beschäftigung an einem unterrichtsfreien Tage (szk.)
6. Schwäbische Kunde (Inhaltsangabe) (dom.)
7. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.)
8. Der Ordensritter im entscheidenden Kampfe mit dem Drachen (dom.)
9. Hektors Abschied (Gedankengang) (szk.)
10. Beschreibung unseres Schulgebäudes (dom.)
11. Die Teilung der Erde (Inhaltsangabe) (szk.)
12. Mein letzter Ausflug (dom.)

KLASA Vb.

1. Mein bisheriger Studiengang (dom.) (freie Schilderung).
2. Reinecke als Anwalt der königlichen Sache (szk.) (auf Gr. der Lektüre).
3. Der Taugenichts im Schlossgarten (dom.)
4. Das Glück von Edenhall (Gedankengang) (szk.)
5. Der Elisabethpark im Winter (freie Schilderung) (dom.)
6. Vor Schluss des Semesters (freie Schilderung) (szk.)
7. Wintervergnügungen (dom.)
8. Der Taugenichts in Rom (szk.)
9. Der erste Kreuzzug (dom.)
10. Der Cid im Verhältnisse zu seinem Vater (Auf Grund der Schullektüre) (szk.)
11. Ein Sommerausflug (dom.)
12. Cids unentregte Treue (szk.)

KLASA VIa.

1. Man kann im Ruhn doch etwas tun,
   Man kann im Tun doch etwas ruhn (dom.)

2. Exposition u. erregendes Moment in Schillers „Die Räuber“ (szk.)
3. Der Kampf der Welfen und Staufen in Walters Spruchdichtung (dom.)
4. Rüdigers Seelenkampf (szk.)
5. Ein Winterausflug in unsere Gebirge (dom.)
6. Die steigende Handlung in Schillers „Die Räuber“ (szk.)
7. Die Folgen des 30 jährigen Krieges (dom.)
8. Karl Moors Läuterungsprozess (szk.)
9. Götz von Berlichingen (Charakteristik) (dom.)
10. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (szk.)
11. Vor Schluss des Schuljahres (freie Schilderung) (dom.).

KLASA VIb.

1. Wohl dem (selig muss ich ihn preisen,) der in der Stille der ländlichen Flur Fern von des Lebens verworrenen Kreisen, Kindlich liegt an der Brust der Natur (Fr. Schiller) (dom.)
2. Franz Moors erstes Auftreten (szk.)
3. Karls des Grossen Verdienste um die deutsche Kultur und Literatur (dom.)
4. Hagen und Siegfried (szk.)
5. Eine Winterlandschaft in der Umgebung von Stanislau (dom.)
6. Der Höhepunkt in Schillers „Die Räuber“ (szk.)
7. Frankreich unter Richelieu (dom.)
8. Pastor Moser ein edles Vorbild (szk.)
9. Der geschichtliche Hintergrund in Goethes „Götz von Berlichingen“ (dom.)
10. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (szk.)
11. Vor Schluss des Schuljahres (dom.)

KLASA VII.

1. Der Elisabethpark im Herbste (dom.)
2. Welche Gründe bestimmen Iphigenie die Werbung des Königs Thoas zurückzuweisen? (szk.)
3. Die Wirkungen des Ackerbaues im Anschlusse an Schillers Gedicht: „Das eleusische Fest“ (dom.)
4. Erläuterung und Gliederung des Gedichtes „Das Lied von der Glocke“ (szk.)
5. Die siegende Kraft der Wahrheit, nachgewiesen an Goethes „Iphigenie“ (dom.)
6. Die Rede ein Schwert (szk.)

7. Die Vorfabel zu „Wilhelm Tell“ (dom.)
8. Übersetzung aus dem Polnischen (szk.)
9. Die Apfelschussszene in „Wilhelm Tell“ (dom.)

C. W języku francuskim.

KLASA Va.

1. Odpowiedzi na zadane pytania po francusku na podstawie lektury (ustęp „Le départ.“)
2. Le changement dans la nature à l' approche de l' automne (dom.)
3. Tłumaczenie z języka polskiego na francuski (szk.)
4. Une promenade dans les environs de notre ville de Stanislaopol (dom.)
5. Tłumaczenie z języka polskiego na francuski.
6. Charlemagne.
7. Duguesclin (szk.)
8. Quelles celébres héroines françaises connaissons nous? (dom.)
9. Odpowiedzi na zadane pytania po francusku na podstawie lektury (szk.)
10. La capitale do notre pays. (dom.)
11. L' éclairage (szk.)
12. De quelle manière gagne-t-on le métaux? (dom.)
13. Le peintre David (szk.)
14. L' approche du printemps (dom.)
15. Les animaux domestiques (szk.)
16. Une excursion dans la contrée de Jaremcze (dom.)

KLASA Vb.

1. Tłumaczenie z języka polskiego na francuski (szk.)
2. Quels peuples habitaient la Gaule avant les Français (dom.)
3. Arrivée à Paris (odpowiedzi na zadane pytania.)
4. Charles Martel (dom.)
5. Tłumaczenie z języka polskiego na francuski (szk.)
6. Quel gibier trouvons-nous chez nous? (dom.)
7. Bayard (szk.)
8. L' invention de Marconi (dom.)
9. Les moyens de communication (szk.)
10. Les devoirs d' un brave soldat. (dom.)

11. Le général Drouot (szk.)
12. Quels oiseaux de passage attendons nous à present? (dom.)
13. La défense de Belfort (szk.)
14. Lettre à mes parents (dom.)
15. Comment un journal se fait-il? (szk.)
16. Que faisons-nous ordinairement pendant les vacances? (dom.)

KLASA VIa.

1. Les Gaulois et les Francs (szk.)
2. Ce que je vais faire pour avancer plus vite dans la langue française (dom.)
3. L' ancien français et l' ancien polonais (szk.)
4. Les études de M. Tourdain (dom.)
5. Mettre en prose le sonnet de Rousard: „A Hélène“ (szk.)
6. L' Automne de 1912 (dom.)
7. La première moitié du règne de Louis XIV (szk.)
8. Noël (dom.)
9. Les premières séances de l' Académie française (szk.)
10. La querelle du Cid. (dom.)
11. Molière (szk.)
12. Le lion, le loup et le renard. (dom.)
13. Lavoisier (szk.)
14. Monsieur et Madame Tourdain (dom.)
15. Voltaire (szk.)
16. L' Accordée du village (Description d' un tableau de Greuze.)

KLASA VIb.

1. La religion des Gaulois (szk.)
2. Ce que l' année dernière m'a apporté (dom.)
3. Chansons de geste (szk.)
4. Exposition de l' Avare de Molière (dom.)
5. Mettre en prose l'ode de Rousard: „A Cassandre“.
6. Les premiers flocons de neige (dom.)
7. Versailles (szk.)
8. L' huitre et les plaideurs (dom.)
9. La règle de trois unités (szk.)
10. Les idées de Racine sur la tragédie (dom.)
11. La première représentation d' Esther (szk.)
12. Les prosateurs français du XVII siècle (dom.)

13. Les frères Montgolfier (szk.)
14. Harpagon et ses enfants (dom.)
15. J. J. Rousseau (szk.)
16. La prise de la Bastille (dom.)

KLASA VII.

1. Pourquoi l' Italie fait-elle la guerre à la Turquie? (dom.)
2. Napoléon Bonaparte (szk.)
3. La culture des champs d' aujourd' hui et celle d' auparavant.
4. Le romantisme en France (dom.)
5. Traduction.
6. La machine à vapeur (dom.)
7. Alfred de Musset (szk.)
8. Casimir le Grand (dom.)
9. Les Parnassiens (szk.)
10. Cyrano de Bergerac (dom.)
11. Quel moyen de communication est le plus rapide? (szk.)
12. Paul Bourget (dom.)
13. Paris et ses environs (szk.)
14. Ćwiczenia w tłumaczeniu z j. francuskiego na polski.

V. ZBIORY NAUKOWE.

1. Biblioteka nauczycielska.

Zawiadowca: TADEUSZ RACIBORSKI.

Biblioteka liczyła do roku 1913 numerów inwentarza 2470. W roku 1912/13 nabyto lub otrzymano w darze następujące dzieła:

II.	39/2466	Horodyski Władysław, Bronisław Trentowski 1808—1869. Kraków 1913.
VIA.	382/2465	Jednodniówka Skargowska. Chyrów 1912.
IX.	161/2462	Korzon Tadeusz, Historya nowożytna. Warszawa 1901/6 3 tomy.
„	162/2463	Lewicki Anatol, Zarys historyi polskiej wyd. IV. Warszawa.
„	167/2459	Jabłonowski, Historya Rusi. Kraków 1912.

IX.	168/2460	Kirkor-Kedroniowa, Włościanie i ich sprawa w dobie organizacyjnej Król. polskiego. Kraków 1912.
„	169/2461	Tretiak Józef, Piotr Skarga w dziejach i literaturze unii brzeskiej. Kraków 1912.
„	172/2464	Grabiec J., Rok 1863. Poznań 1913.
„	173/2467	Zachorowski Stan. Dr., Rozwój i ustrój kapituł polskich w wiekach średnich. Kraków 1913.
„	174/2468	Rostafiński I., O siedzibach pierwotnych Słowian. Kraków 1910.
XI.	109/2457	Mocnik-Zahradnicek, Lehrbuch der Arithmetik und Algebra. Wien 1911.
„	110/1896	Dziewiński Placyd Dr., Matematyka tom I.
XIIIa.	78/2258	Witkowski, Fizyka. Tom III.

Biblioteka otrzymywała w darze wszystkie wydawnictwa Akademii Umiejętności w Krakowie i prenumerowała czasopisma następujące: Biblioteka warszawska, Encyklopedya wychowawcza, Kwartalnik historyczny, Poradnik językowy, Słownik języka polskiego, Wektor, Wszechświat, Muzeum, Kosmos, Zeitschrift für mathematischen und naturwissenschaftlichen Unterricht, Zeitschrift für physikalischen und chemischen Unterricht, Zeitschrift für Zeichen und Kunstunterricht, Zeitschrift für Realschulwesen, Nas smier.

2. Biblioteka uczniów.

(polska, ruska, francuska)

Zawiadowca: LONGIN LAM.

Z końcem roku 1912/13 liczyła biblioteka numerów inwentarza 1430. W roku szkolnym 1912/13 zakupiono książki następujące: Potocki A.: Marya Konopnicka; Sten Jan: O Wyspiańskim; Wróblewski K.: Legenda Stan. Wyspiańskiego; Wasilewski Z.: Z życia poety romantycznego; Wasilewski Z.: Nowy Konrad; Kleiner J.: Studya o Słowackim; Przybyszewski St.: Szopen a naród; Daniłowski G. Nego, nowele; Jeż Teodor: Uskoki; Matuszewski J.: Słowacki i nowa sztuka; Weyssenhoff J.: Żywot i myśli Zyg. Podfilipskiego, Za błękitami, Zaręczyny Jana Bełskiego; Żeromski: Sułkowski; Dygasiński A.: Na odlocie; Gąsiorowski W.: Huragan; Ibsen H.: Rycerze północy; Rydel Ł.:

Bodenheim; Kochanowski Jan: Treny 5 egzem., Odprawa posłów greckich 5 egzemp.; Słowacki: Kordyan 5 egzemp.; Korzeniowski J.: Emeryt 2 egzemp., Kollokacya 2 egzemp., Spekulant 2 egzemp.; Rzewuski: Listopad 2 egzemp.; Kraszewski J.: Powrót do gniazda 2 egzemp.; Orkan W.: Ofiara; Tenner J.: Estetyka żywego słowa; Chrzanowski J.: Okruchy literackie; Górka St.: Sztuka zdobycia majątku 2 egzem.; Szybalska Z.: Urywki z pamiętników o powstaniu w r. 1863.; Wróblewski K.: Achilleis.

---

3. Biblioteka uczniów niemiecka.

Zawiadowca: ANDRZEJ PROCYK.

Z końcem r. szkolnego 1912 liczyła biblioteka . .	374 dzieł
W roku szkolnym 1913 przybyło	12 „
Stan biblioteki z końcem r. szkolnego 1913 . . .	386 dzieł

W roku szkolnym 1913 otrzymała biblioteka w darze następujące dzieła: Adalbert v. Chamisso: Peter Schlemils wundersame Geschichte; Josef Freiherr von Eichendorff: Aus dem Leben eines Taugenichts; Euripides: Iphigenie auf Tauris; Louise von François: Eine Formalität; Franz Grillparzer: Weh dem, der lügt; Jakob und Wilhelm Grimm: Kinder und Hausmärchen; Friedrich Hebbel: Die Nibelungen; F. T. U. Hoffmann: Kunstnovellen; Theodor Körner: Zriny; Friedrich Baron de la Motte Fouque: Undine; Friedrich Schiller: Die Jungfrau von Orleans; Dr. Karl Zagajewski: Märchen und Fabeln.

Zbiory do nauki historyi i geografii.

Zawiadowca: RACIBORSKI TADEUSZ.

W roku szk. 1913 liczył inwentarz numerów: 225. W roku 1913 zakupiono: Tschofen - Hofrichters Wandtafeln do nauki w czytaniu map.

Gabinet fizykalny.

Zawiadowca: HRYCAK TEODOR.

W roku szkolnym liczył inwentarz numerów 633. W roku bieżącym zakupiono: Spektroskop ręczny i restaurowano niektóre przyrządy gabinetu.

Gabinet chemii.

Zawiadowca: WESTWALEWICZ MARYAN.

W roku szkolnym 1913 liczył inwentarz numerów 791. W roku szkolnym 1913 zakupiono: szkło, odczynniki potrzebne przy doświadczeniach na lekcyach szkolnych.

Gabinet historyi naturalnej.

Zawiadowca: BRYLIŃSKI LUDWIK.

W roku szkolnym 1913 liczył inwentarz numerów: 1337. W roku szkolnym 1913 zakupiono: Schmeil: Tablica. Komórka i jej rozwój. Schmeil: Tablica. Głowonogi i chełbie. Felis catus, okaz wypchany.

Gabinet rysunków odręcznych.

Zawiadowca: TYSZKOWSKI WILHELM.

Z końcem roku szkolnego 1913 liczył gabinet rysunków 566 pozycyi inwentarza. W roku szkolnym 1913 zakupiono odlewy gipsowe: głowa barana, byk, koń, koza, chart, noga i ręka męska, biust Niccola Donatella; naczynia: amfora dwunożna, 6 naczyń ze szkła, 2 naczynia kamionkowe, 10 naczyń blaszanych emaliowanych, 19 naczyń glinianych barwnych, konewka, szaflik, skopiec, wałek, 4 łyżki drewniane; narzędzia: hebel, obcęgi, młotek, siekiera, sierp, piłka, kielnia, dłuto; skrzypce, gitara, latarka gospodarska, żelazko, lejek; ptaki: krasnowronka, orzeł.

Gabinet rysunków geometrycznych.

Zawiadowca: ALEKSANDER WIELEŻYŃSKI.

Z końcem roku szkolnego 1913 było numerów inwentarza 60 zawierającego przyrządy miernicze, rysunkowe, modele do geometryi wykreślnej.

VI. Ważniejsze rozporządzenia władz szkolnych.

Jego Ekscel. Pan Minister Wyznań i Oświaty reskryptem z dnia 17. kwietnia 1912 l. 16409 oznajmił, że eksternistów, za-

siadających do egzaminu dojrzałości w szkole realnej, należy pytać także z materyału naukowego historyi starożytnej, przepisanego dla szkół realnych.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 30. maja 1912 l. 6410 normuje na podstawie reskryptu Minist. Wyz. i Ośw. wydanego na podstawie Najwyższego upoważnienia definitywnie kwestyę długości roku szkolnego, względnie feryi szkolnych w szkołach realnych w następujący sposób:

1. Rok szkolny rozpoczyna się dnia 1. września a kończy się 30. czerwca. Główne ferye trwają zatem od dnia 1. lipca do dnia 31. sierpnia włącznie.

2. Pierwsze półrocze kończy się 31. stycznia, jeżeli zaś dzień ten przypada na niedzielę, dnia 30. stycznia. Drugie półrocze rozpoczyna się dnia 1. lutego względnie 31. stycznia lecz dzień 1. lutego ma być jeszcze wolny od nauki.

3. Ferye Świąt Bożego Narodzenia trwają od dnia 22. grudnia do dnia 27. grudnia włącznie dla świąt obrz. rzym. kat. i od dnia 5. stycznia do dnia 10. stycznia włącznie dla świąt obrz. gr. kat.

4. Ferye Świąt Wielkanocnych trwają od środy Wielkiego Tygodnia do środy po Niedzieli Wielkanocnej włącznie dla obu obrządków katolickich.

Prezydyum c. k. Rady szk. kraj. rozp. z dnia 11. czerwca 1912 l. 282/Pr. dodaje na podstawie reskryptu Jego Ekscel. Pana Ministra Wyznań i Oświaty z dnia 26. maja 1912 l. 1088 następujący paragraf do przepisów dyscyplinarnych:

„W razie większych wykroczeń młodzieży szkolnej przeciw porządkowi szkolnemu tudzież w razie samowolnego, polegającego na zmowie opuszczenia nauki szkolnej przez uczniów, mają być winni pociągnięci do surowej dyscyplinarnej odpowiedzialności, w razie zaś potrzeby ma być zarządzone zamknięcie całego zakładu albo poszczególnych klas z zastrzeżeniem nowych wpisów w razie ponownego otwarcia zakładu (klas)".

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 31. grudnia 1912 l. 14517, zarządza aby zarówno przy wpisach głównych, jako też późniejszych w ciągu r. szk. na podstawie egzaminów wstępnych i w razie przejścia uczniów z innego zakładu nie przyjmowała ich bezwarunkowo bez przedłożenia dowodów szczepienia ospy, względnie rewakcynacyi.

C. k. Rada szk. kr. rozp. z dnia 31. grudnia 1912 l. 22341, przypomina okólnik z lat poprzednich, na podstawie których w czasie wycieczek szkolnych bezwzględnie było wykluczone używanie napojów zawierających alkohol.

C. k. Rada szk. kr. rozp. z dnia 31. grudnia 1912 l. 21913, rozporządziła aby na podstawie reskryptów Ministerstwa Wyznań i Oświaty z 4. grudnia 1912 l. 41960 i 25. maja 1906 l. 18464 przy egzaminach nadzwyczajnych dla celów praktycznych postępowano z taką samą bezwzględną ścisłością, jaką przepisy szkolne normują dla egzaminów wstępnych.

C. k. Rada szk. kr. rozp. z dnia 17. stycznia 1913 l. 506, donosi o zarządzeniu Jego Ekscel. Pana Ministra Wyznań i Ośw. z dnia 2. stycznia 1913 l. 26512/12 dotyczącego wymagań z geometryi wykreślnej przy egzaminie dojrzałości. Ponieważ normalny plan nauki dla szkół realnych wszedł obecnie w życie we wszystkich klasach, zatem wymagania z geometryi wykreślnej uzupełnia się w tym kierunku, że egzaminandzi mają na przyszłość udowodnić także znajomość głównych zasad rzutów ukośnych, aksonometryi i rzutów centralnych w rozmiarze, odpowiadającym planowi nauki.

C. k. Rada szk. kraj. rozp. z dnia 26. maja 1912 l. 8689 wydała w sprawie kolonii wakacyjnych okólnik następujący:

Zbliżające się ferye główne nasuwają wychowawcom i innym przyjaciołom młodzieży niepokojące pytanie, ilu z pomiędzy wielkiej ilości uczniów kształcących się w mieście, wśród warunków często dla zdrowia bardzo n i e p o m y ś l n y c h, liczyć może w czasie wakacyi na wytchnienie na w i e j s k i e m ś w i e ż e m p o w i e t r z u, zdoła pokrzepić nadwątlony organizm i odzyskać czerstwość i energię do dalszej pracy szkolnej.

Troski tej nie mogą usunąć w dostatecznej mierze tak zwane kolonie wakacyjne, zapewniające znaczniejszej ilości uczniów pod starannym dozorem i opieką, dobrodziejstwo kilkotygodniowego pobytu na wsi, urozmaiconego zabawą i ćwiczeniami fizycznemi.

Instytucya kolonii wakacyjnych zapisuje sobie chlubną kartę w dziejach naszego wychowania, dzięki szlachetnej gorliwości nauczycielstwa: zarówno działalności zbiorowej za szczęśliwą inicyatywą Towarzystwa nauczycieli szkół wyższych, jak zasłudze poszczególnych jednostek oddanych sprawie często z niepospolitem chwalebnem poświęceniem. Działalność tę popierają i ułatwiają niejednokrotnie zacni obywatele ofiarami świadczącemi,

że nasze społeczeństwo coraz więcej rozumie i ocenia wielki pożytek, który mu przynosi ta opieka wakacyjna nad młodzieżą szkolną.

Niestety jednak *zbyt szczupłą jest liczba uczniów, którzy mogą korzystać z tego dobrodziejstwa*, a nawet gdyby wielokrotne powiększenie służących do tego celu zasobów pozwoliło na założenie znaczniejszej liczby takich osad, nie mogłyby one objąć całej *młodzieży potrzebującej wypoczynku i wzmocnienia na zdrowem, świeżem powietrzu*.

Ażeby zatem bez zbierania nowych funduszów i uciążliwego zakładania kolonii, skupiających większą ilość młodzieży, ten sam cel w łatwiejszy sposób osiągnąć, należałoby postarać się inną drogą, aby jak najwięcej uczniów *mogło spędzić wakacye na wsi z korzyścią dla swego fizycznego rozwoju*, a więc rozsiać niejako po kraju całe setki kolonii wakacyjnych, mniejszych i najmniejszych rozmiarów.

Dopięcie tego pożądanego celu nie powinnoby nastręczać zbyt wielkich trudności, wymaga tylko dobrej woli, roztropnej zapobiegliwości i żywej miłości młodzieży. Wszak w bliższej czy w dalszej okolicy każdej szkoły średniej znajdzie się niezawodnie kilka a *może kilkanaście osób zamożniejszych*, a dobrej sprawie życzliwych, które otrzymawszy stosowne zawiadomienie i zachętę, okażą gotowość przyjęcia na *czas feryj jednego lub kilku uczniów*, którzyby inaczej nie mieli możności spędzenia na wsi wakacyi. Zdarzały się już zresztą piękne przykłady takiej uczynności dla młodzieży szkolnej.

Rzeczą dyrekcyi względnie gron nauczycielskich byłoby upatrzyć takich dobrodziejów młodzieży *między właścicielami i dzierżawcami dóbr, księżmi, zamożniejszymi a światłymi włościanami* i t. p. w odpowiedni sposób skłonić ich do tego dobrego dzieła i umieścić u nich jak największą ilość młodzieży. Wykonując to szlachetne pośrednictwo należy oczywiście baczyć, aby młodzi koloniści znaleźli pod względem *zdrowia fizycznego i moralnego jak najkorzystniejsze* warunki i nawzajem, by nietylko swym gospodarzom nie sprawili kłopotu lub najmniejszej przykrości, lecz za ofiarowaną sobie gościnę umieli się odwdzięczyć wzorowem pod każdym względem zachowaniem się, w danym razie chętną pomocą w zajęciach gospodarskich, a w miarę zacho-

dzących okoliczności choćby i stosowną pracą w polu lub ogrodzie, która dla nich będzie równocześnie zdrowem ćwiczeniem fizycznem i miłą rozrywką.

Uczniowie tak umieszczeni, mając sposobność obcowania z przyrodą, zebrania wielu pożytecznych doświadczeń i spostrzeżeń, zetknięcia się z życiem i gospodarstwem wiejskiem, odnieśliby stąd pożytek niemały, a wypoczynek połączony z wyrobieniem sił fizycznych sprawiłby, że wróciliby do pracy umysłowej w szkole ze świeżym zapasem zdrowia, czerstwości, dzielności i ochoty.

Pierwsze próby umieszczenia takich luźnych kolonistów wakacyjnych mogą natrafić zrazu na nieufność i różne inne trudności. Wolno jednak mieć nadzieję, że przedsięwzięte z należytą oględnością, z którą zapał dla szczytnego celu winien się łączyć, i kierowane poczuciem podwójnej odpowiedzialności przy wyborze właściwych domów wiejskich z jednej strony, z drugiej zaś uczniów, dających pożądaną rękojmię swą moralną wartością, powiodą się pomyślnie, że wśród naszego ofiarnego i sprawie wychowania przychylnego społeczeństwa coraz liczniejsi przyjaciele młodzieży dadzą się pozyskać do tej humanitarnej akcyi, albo sami do niej zgłaszać się będą.

Tak wytworzyłaby się instytucya, uzupełniająca znakomitą działalność dotychczasowych i przyszłych, oby najliczniejszych a jednak niewystarczających kolonii wakacyjnych, dopomagając w znacznej mierze naszym szkołom średnim do osiągnięcia wzniosłego celu: kultury umysłowej bez zaniedbania wychowania fizycznego.

C. k. Rada szkolna krajowa wzywa zatem Dyrekcye, aby jeszcze przed upływem bieżącego roku szkolnego usiłowały wprowadzić powyższy projekt w życie i doniosły najpóźniej do 10. lipca b. r., czy starania te odniosły pomyślny skutek, a w danym razie ilu uczniów zdołano umieścić na czas wakacyi na wsi i w jakich warunkach.

Spodziewać się należy, że tym razem ten gorący apel władzy szkolnej nie przebrzmi bez echa, lecz że dzięki ofiarności i szczerej przychylności naszego społeczeństwa dla uczącej się młodzieży znajdzie się sporo jednostek i domów w kraju, gotowych uczynić tę próbę, której powodzenie przyczyni się do stworzenia w kraju naszym nowej instytucyi o doniosłem znaczeniu wychowawczem i społecznem. Byłaby to jedna z najpiękniejszych

i najzdrowszych form działalności filantropijnej, dobry uczynek, który odpłaciłby się sowicie wdzięcznością przygarniętej młodzieży, pokrzepieniem jej na ciele i duszy, wzbudzeniem w niej przywiązania do wsi, do ziemi ojczystej i przyrody, oraz wrażliwości na ich powab i wartość, słowem wywarcia na nią wpływu, który dla jej charakteru i przyszłości, a więc pożytku z niej dla społeczeństwa może mieć wielkie znaczenie.

VII. Fizyczny rozwój młodzieży.

Ćwiczenia fizyczne polegały przedewszystkiem na obowiązkowej nauce gimnastyki, którą pobierali uczniowie każdej klasy w 2 godzinach tygodniowo. Uwolnienie od tej nauki uzyskali tylko uczniowe, którzy przedłożyli świadectwo lekarskie stwierdzające niemożliwość brania udziału w tej nauce. Szczególną wagę kładziono na gimnastykę szwedzką bez przyborów i z przyborami; skok, musztrę, gimnastykę na przyrządach przesunięto dla uczniów doroślejszych. Materyał ćwiczebny stosował się do planu wydanego przez c. k. Ministeryum Wyznań i Oświaty.

Oprócz tych systematycznych ćwiczeń uprawiano gry zabawy i sporty i robiono sportowe wycieczki w okolice miasta i sąsiednie góry.

W pogodne dni jesienne i na wiosnę młodzież szkolna odbywała ćwiczenia w parku gier i zabaw. Na oddzielnem boisku rezerwowanem dla szkoły realnej grano w palanta, rzucano oszczepem, ćwiczono bieg i pochody i grano w piłkę nożną.

Ćwiczenia te odbywały się pod kierownictwem i nadzorem nauczyciela gimnastyki.

W zimie uprawiano ślizgawkę, sport narciarski i saneczkowy. Uczniowie młodsi, którzy nie są zdolni do pokonywania wymaganego wysiłku w sporcie narciarskim i saneczkowym, brali udział w jeździe na łyżwach w wolnych chwilach od zajęć szkolnych.

Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych w roku szk. 1913. zrobiono narciarskie i saneczkowe wycieczki następujące:

L. p.	Miejsce wycieczki	Data	Liczba uczniów biorących udział	Cel i rodzaj zajęcia	Nauczyciel prowadzący	UWAGA
1	Worochta	17/12. 1912	9	Narty	WŁODZIMIERZ ŚWIĄTKIEWICZ	
2	Worochta	22/12. 1912	12	Nauka jazdy na nartach dla początkujących		
3	Worochta	23/12. 1912	12			
4	Woronienka	12/1. 1913	8	Narty		wyjście na Pohorzec
5	Ciężów	14/1. 1913	13	Sanki		
6	Bołszowce	19/1. 1913	12	Narty		Nauka dla początkujących
7	Worochta	26/1. 1913	11	„		Wycieczka na Mikulinkę
8	Woronienka	31/1. 1913	9	„		Wycieczka na Kukul
9	Zaroślak	1/2. 1913	5	„		Nieudała z powodu odwilży
10	Konkolniki	15/2. 1913	9	„		Ćwiczenia
11	Woronienka	23/2. 1913	9	„		Przejście przez Poturek na Mikuliniec
12	Worochta	19/3. 1913	12	„		Przejście przez Szemszor do Tartarowa
13	Bidków	5/6. 1913	72	Zwiedzanie kopalni nafty		

W roku szkolnym 1913. rozpoczęto 1. października 1912 naukę strzelania. Uczniów klasy VI. i VII. zapisało się na tę naukę 54, z których 45 brało pilny udział. Nauka dzieliła się na teoretyczną i praktyczną. W nauce teoretycznej podano uczniom dokładny opis broni t. j. karabinu i karabinu maszynowego, rozkładanie i składanie broni, znaczenie poszczególnych części i ich działanie i najpotrzebniejsze chwyty broni. Podano

uczniom wiadomości o celowaniu i wizowaniu, oraz błędy, jakie tu mogą się zdarzyć i jak je poprawić. Przedstawiono im siłę strzału, działanie pocisku, zasadnicze wiadomości o rzutach i wpływ okoliczności zewnętrznych na precyzyę strzału.

Nauką teoretyczną pojaśniano strzelaniem kapslami, które się odbywało w budynku szkolnym. Od 15. marca rozpoczęto naukę praktyczną na strzelnicy wojskowej raz w tygodniu. Każdy z uczniów ma oddać przynajmniej 40 ostrych strzałów.

Przy strzelaniu do tarczy na 200 kroków było 63% trafnych z ogólnej liczby strzałów, przy strzelaniu do tarczy przedstawiającej połowę figury na 400 kroków 31·5% trafnych strzałów, przy strzelaniu na 300 kroków do tego samego celu (pół figury) przy użyciu słabszych naboi (Schützenpatrone) osiągięto tylko 23% trafnych strzałów.

Kierownikiem nauki strzelania był p. Pudełko Edmund, zast. naucz., który w tym celu odbył jako oficer rezerwy kurs podczas wakacyi, a do pomocy był mu dodany Jan p. Wojtas, zastępca nauczyciela.

Popisowe strzelanie odbyło się dnia 7. czerwca 1912. Za najlepsze strzały rozdano uczniom nagrody. Na tę uroczystość szkolną zaproszono do udziału naczelne władze tutejszej załogi wojskowej.

Ruch skautowy rozwijał się w bieżącym roku szkolnym bardzo słabo. Do skautu należało zaledwie 20 uczniów z klas niższych.

VIII. i IX. Warstatów szkolnych i orkiestry szkolnej nie było.

X. KÓŁKA NAUKOWE.

a) Kółko matematyczno-fizyczne.

Kółko matematyczno-fizyczne stawia sobie za zadanie uzupełnienie wykształcenia w kierunku matematyczno-fizycznym celem pogłębienia i zaokrąglenia wiadomości nabytych w szkole, jako też przygotowania się do studyów wyższych. Prace na kółku odbywały się pod nadzorem i kierownictwem prof. Hrycaka Teodora.

Przewodniczącym kółka był w ubiegłym roku szkolnym Mieczysław Kalous, uczeń kl. VII. Do kółka należało około 40

członków, mianowicie uczniowie 2 najwyższych klas; inni uczniowie tychże klas byli częstymi gośćmi na posiedzeniach naukowych.

Główna praca skupiała się około wygłaszania wykładów z zakresu matematyki i fizyki. Wykłady wygłaszali członkowie kółka lub też kierownik kółka prof. Hrycak. Na posiedzenia naukowe przychodzili od czasu do czasu profesorowie zakładu, a jedno posiedzenie zaszczycił swą obecnością inspektor szkoły JWP. Radca Dworu Jan Franke.

Wszystkich posiedzeń naukowych odbyło kółko 22, na których wygłoszono wykłady na następujące tematy:

Wykłady z metematyki:

1. Kartografia, 2. Pryzmatoida, 3. Liczby urojone, 4. Równania n^{tego} stopnia.

Wykłady z fizyki:

1. Latawce, 2. Kinetyczna teorya gazów, 3. Machina parowa, 4. Zasługi Galileusza, Keplera, Huyghensa i Newtona na polu fizyki, 5. Motory gazowe cz. I., 6. Motory gazowe cz. II., 7. Zastosowanie soczewek do aparatu fotograficznego i przyrządu projekcyjnego, 8. Perpetuum mobile, 9. O granicach prędkości jazdy na kolejach żelaznych, 10. Motory wodne cz. I., 11. Motory wodne cz. II., 12. Teorya turbin wodnych, 13. Przyrządy miernicze w elektryczności, 14. Doświadczenia Tesli, 15. Obserwacya gwiazd, 16. Konstrukcya automobilu, 17. Promienie Röntgena, 18. Urządzenie szkolnego motoru gazowego, dynamomaszyny i akumulatorów.

Po odczycie odbywała się zawsze ożywiona dyskusya.

Kółko zakupiło w b. r. za pieniądze, zebrane z drobnych wkładek członków, do własnej biblioteki 10 książek popularnonaukowych, między innemi 4 tomy leksykonu technicznego Luegera. Obecnie rozporządza biblioteka 19 książkami naukowemi.

Oprócz pracy nad przygotowaniem wykładów zajmowali się niektórzy uczniowie, okazujący większe do tego uzdolnienie i zamiłowanie, pracą w laboratoryum fizycznem. Uczniowie przygotowywali przyrządy do doświadczeń, które mieli wykonać na wykładach kółka, naprawiali małe uszkodzenia przyrządów a przytem ćwiczyli się w lutowaniu, kitowaniu, obróbce szkła i t. p.

Wreszcie członkowie kółka sporządzali rysunki, modele do wykładów kółka i rysowali portrety najznakomitszych fizyków.

b) Kółko chemiczno-przyrodnicze.

W roku szkolnym 1913 członków czynnych w kółku było 45, podzielonych na sekcye chemiczną i przyrodniczą. Praca na kółku odbywała się pod nadzorem i kierownictwem prof. Dr. Maryana Westwalewicza.

Przewodniczącym kółka był Truch Tomasz, uczeń kl. VII. Do kółka należeli uczniowie klas V., VI. i VII., a na posiedzenia naukowe uczęszczało w przecięciu 76 uczniów wraz z gośćmi.

Na posiedzeniach naukowych wygłoszono następujące odczyty: 1. Materyały opałowe cz. I., 2. Hutnictwo metali, 3. Materyały opałowe cz. II., 4. Drzewo i jego przeróbka, 5. Sztuczne ożyźnianie pól, 6. Wyroby szklane, 7. Materyały opałowe, cz. III., 8. Peryodyczny układ pierwiastków Mendelejewa, 9. Kaolin, 10. Przemysł żelazny, 11. System Mendelejewa, cz. I., 12. System Mendelejewa, cz. II.

c) Kółko literackie.

W roku szkolnym 1913 członków czynnych kółka było 30. Na kółku wygłaszano odczyty pod nadzorem profesora Longina Lama.

W roku bieżącym opracowywano wykłady na następujące tematy:

1. Rozwój satyry w Polsce, 2. Rozwój bajki w literaturze polskiej, 3. Dramat doby najnowszej, 4. O utworach dramatycznych St. Wyspiańskiego, 5. O Wirach Sienkiewicza, 6. O Popiołach Żeromskiego, 7. O Legionie Wyspiańskiego.

Laboratoryum chemiczne.

Ćwiczenia w pracowni chemicznej odbywały się w 4 godzinach tygodniowo. Brali w nich udział uczniowie klasy V. i VI. w liczbie 12. Po przerobieniu wiadomości wstępnych, wzięto analizę suchą, wykrycie jonów metali i reszt kwasowych. Preparowano związki i sole mineralne.

Starsi przerabiali analizę wagową, miareczkową i analizę gazową.

XI.	Dochody		Rozchody	
a) Fundusz na środki naukowe.				
Datki uczniów na środki naukowe, zebrane przy wpisach:	1077	—		
Z taks wstępnych wpłynęło:	491	40		
Taksy za duplikaty wynosiły:	50	—		
Za sprzedane wysortowane modele z gabinetu rysunków	30	—		
Na gabinet fizyki wydano			396	49
Na bibliotekę i mapy wydano			432	08
Na gabinet chemii wydano			65	05
Na gabinet nauk przyrodniczych wydano			94	17
Na modele rysunków odręcznych wydano			150	07
Niedobór za rok 1912 sprawdzony przez c. k. Radę szk. kr. 14. XI. 13 do l. 18842/IV.			510	54
Ogółem	1648	40	1648	40
b) Fundusz gier i zabaw:				
W roku szk. 1912/13 uczniowie złożyli	439	—		
Niedobór wykazany w rachunku za rok 1912 jako pierwsza pozycya wydatku na rok 1913			18	50
Roman Drobner za dostarczone przybory do nart wraz z portem			56	58
Za naprawę krążnika			18	—
Za piłki, wkłady do piłek nożnych, palant			87	36
Za skrzynkę apteczną aptekarzowi Fuchsowi			88	—
Porto listów na kolonie wakacyjne			2	88
Na premie podczas premiowego strzelania na wojskowej strzelnicy dnia 7. czerwca 1913			30	—
Kasa Oszczędności za boisko za rok 1913			50	—
Gotówka w kasie z powodu niezamknięcia rach.			87	68
Ogółem	439	00	439	00
Fundusz pomocy naukowej:				
Pozostałość kasowa z roku 1912 jako pierwsza pozycya dochodu na rok 1913	99	28		
W roku szkolnym 1913 zebrano z dobrowolnych datków uczniów wpisujących się	224	90		
Borekowie, ucz. prywatni	20	—		
Za książki zakupione w księgarni dla ubogich uczniów			242	80
Do przeniesienia	344	18	242	80

	Dochody		Rozchody	
Z przeniesienia	344	18	242	80
Oplata szkolna (dodatek) za ucznia kl. IV. . . .			20	—
„ „ „ za ucznia kl. VII. . . .			20	—
Datek na środki naukowe za ucznia kl. I.			2	—
Księgarnia za książki dodatkowo kupione			14	20
Za płaszcz dla jednego ucznia			11	—
Pozostałość kasowa na rok następny			34	18
Ogółem	344	18	344	18

Szkolna Kasa Oszczędności.

Szkolną Kasę Oszczędności zaprowadzono w tutejszej szkole realnej dnia 19. kwietnia 1912. r. Oszczędności uczniów wkłada się na wspólną książeczkę miejskiej Kasy Oszczędności w Stanisławowie Nr. 12.249. Każdy uczeń otrzymuje osobną wspólną książeczkę, do której co miesiąca wpisuje się z arkusza zbiorczego kwotę zaoszczędzoną w ciągu całego miesiąca. Książeczek takich wydano dotychczas 389. Procenty dopisuje się półrocznie t. j. 30. czerwca i 31. grudnia. Rokiem administracyjnym jest rok kalendarzowy (nie szkolny). Administracyę Kasy Oszcz. prowadzi prof. St. Ruxer.

Zamknięcie rachunków 31. grudnia 1912.

Obrót kasowy.	Dochody		Rozchody	
Wkładki uczniów	1291	84		
Dar miejskiej Kasy Oszczędności	25	—		
Dar maturzystów szkoły realnej	6	17		
Zwrot za książeczki	—	60		
Procent w miejskiej Kasie Oszczędności	17	81		
Gotówka złożona na książeczkę K. Osz. Nr. 12.249			1268	50
Książeczka miejskiej Kasy Oszczędności			—	10
Zwrot wkładek z procentami			43	79
Koszt druków			29	03
Ogółem	1341	42	1341	42

Stan majątkowy.	Stan czynny		Stan bierny	
Na książeczce miejskiej Kasy Oszczędności . . .	1268	50		
Zwrot wkładek z procentami	43	79		
Wkładki uczniów			1291	84
Procenta dopisane uczniom			12	62
Majątek Kasy szkolnej			7	83
Ogółem	1312	29	1312	29

Zestawienie dnia 31. grudnia 1912.

Własność uczniów 31. grudnia 1912 1260 K. 67 h.
Majątek Kasy szkolnej . . . . . . 7 K. 83 h.
Ogółem . . . . 1268 K. 50 h.

Stan wkładek uczniów 30. kwietnia 1913.

Klasa	Ia	Liczba uczestników	34	Suma wkładek	88 K.	60 h.
„	Ib	„ „	25	„ „	100 „	62 „
„	IIa	„ „	24	„ „	86 „	03 „
„	IIb	„ „	18	„ „	87 „	75 „
„	IIIa	„ „	27	„ „	151 „	64 „
„	IIIb	„ „	23	„ „	79 „	16 „
„	IVa	„ „	32	„ „	222 „	34 „
„	IVb	„ „	33	„ „	153 „	47 „
„	Va	„ „	31	„ „	70 „	77 „
„	Vb	„ „	19	„ „	67 „	47 „
„	VIa	„ „	22	„ „	105 „	47 „
„	VIb	„ „	19	„ „	236 „	16 „
„	VII	„ „	27	„ „	473 „	41 „
		Ogółem .	334		1922 K.	89 h.

S t y p e n d y a.

1 Stypendyum z fundacyi Stanisława Strzałkowskiego . 500 K.
1 Stypendyum z fundacyi c. k. Ministerstwa Skarbu z nadwyżek karnych . . . . 200 K.
1 Stypendyum z fundacyi im. Czajkowskiego . . . . 400 K.
1 Stypendyum z fundacyi Stanisł. Strzałkowskiego . . 500 K.
1 Stypendyum z fundacyi Józefa Pukalskiego . . . . 200 K.
1 Stypendyum z fundacyi Stillerów . . . . 400 K.
Ogółem . . . . . 2200 K.

XII. Statystyka uczniów.

(Liczby drobne oznaczają uczniów prywatnych).

	W KLASIE													Razem
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a / b	
I. Liczba uczniów.														
Z końcem roku szk. 1912 było . . .	28	32	29^{2}	26	36	34	42	39	26	24	16	23	28^{1} 28	411^{3}
Z początkiem r. szk. 1913 przyjęto . .	44	45	28	29	34	31	38	39	33	30	28	26	41	446
W ciągu roku przybyło	1	—	—	—	1	—	—	1	—	1	—	3	—	7
W ogóle zatem przyjęto	45	45	28	29	35	31	38	40	33	31	28	29	41	453
Między tymi było:														
Z zakładów obcych z kl. niższej .	—	—	1	—	1	—	1	2	—	4	—	1	—	10
Z zakładów obcych repetentów . .	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Na podstawie egzaminu wstępnego .	39	36	2	1	3	—	—	3	—	—	—	—	1	85
Ponownie przyjętych:														
uzdolnionych z klasy niższej . .	—	—	20	25	21	25	29	21	33	22	25	20	29	270
po przerwie	—	3	2	2	1	1	2	4	—	2	1	2	3	23
Repetentów tutejszego zakładu . . .	5	5	3	1	9	5	6	10	—	3	2	6	8	63
W ciągu r. 1913 wystąpiło z zakładu .	10	12	6	3	5	6	5	5^{2}	4	12	1	3	7	81
Liczba uczniów z końcem roku . . .	35	33	22	26	30	25	33	33	29	19	27	26	34	372
Między tymi było:														
publicznych	35	32	22	26	28	25	33	33	29	19	27	26	33	368
prywatnych	—	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	4
II. Według miejsca urodzenia:														
W Stanisławowie	14	8	7	13	14	9	9	7	9	10	14	13	13	140
W powiecie Stanisławowskim	7	4	1	3	2	4	—	—	—	1	—	—	—	22
W innych powiatach Galicyi	14	20^{1}	13	10	11^{2}	12	21	22	20	8	12	13	19^{1}	195^{4}
W Austryi niższej	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Na Bukowinie	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	1	—	—	6
We Węgrzech	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
W Rosyi	—	—	—	—	—	—		1	—	—	—	—	1	2
Razem	35	32^{1}	22	26	28^{2}	25	33	33	29	19	27	26	35^{1}	368^{4}
III. Według języka ojczystego było:														
Mówiących po polsku	32	19^{1}	18	21	22^{2}	19	29	29	20	17	19	24	29^{1}	298^{4}
„ po rusku	3	5	4	5	5	4	2	3	7	—	6	2	3	49
„ po niemiecku	—	8	—	—	—	2	2	1	2	2	2	—	1	20
„ po węgiersku	—	—	—	—	1	—	—		—	—	—	—	—	1
Razem	35	32^{1}	22	26	28^{2}	25	33	33	29	19	27	26	33^{1}	368^{4}
IV. Według wyznania religijnego:														
Wyznania rzymsko-katol.	25	8	14	13	17^{2}	12	20	21	11	11	10	13	9^{1}	184^{3}
„ grecko-katol.	4	5	4	5	7	4	2	3	7	—	5	2	3	51
„ grecko-oryentalnego . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
„ ewangelickiego	—	8	—	2	—	2	2	1	2	2	2	1	1	23
„ mojżeszowego	6	11^{1}	4	6	3	7	9	8	9	6	9	10	20	108^{1}
Razem	35	32^{1}	22	26	28^{2}	25	33	33	29	19	27	26	33^{1}	368^{4}

	W KLASIE													
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.	Razem
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
V. Wiek uczniów:														
Lat 11 miało	14	5^{1}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19^{1}
„ 12 „	13	12	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33
„ 13 „	7	13	8	6	9	2	—	—	—	—	—	—	—	45
„ 14 „	—	2	6	12	4^{2}	7	4	2	—	—	—	—	—	37^{2}
„ 15 „	1	—	3	4	9	11	13	11	6	1	—	—	—	59
„ 16 „	—	—	—	1	3	3	8	11	8	4	7	5	—	50
„ 17 „	—	—	—	—	2	2	4	6	9	7	5	4	5	44
„ 18 „	—	—	—	—	1	—	4	3	4	4	8	12	3	39
„ 19 „	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	5	4	7^{1}	20^{1}
„ 20 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	8	11
„ 21 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	7	8
„ 22 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
„ 23 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
„ 24 „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Razem	35	32	22	26	28^{2}	25	33	33	29	19	27	26	33^{1}	368^{1}
VI. Według miejsca zamieszkania rodziców:														
Miejscowi zam. w Stanisławowie	26	22	16	21	23	18	24	22	24	17	19	19	24^{1}	275^{1}
Powiat Stanisławów	5	6	2	2	1	1	—	1	1	—	2	—	—	21
„ Bohorodczany	—	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	2	4
„ Borszczów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
„ Buczacz	1	—	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	5
„ Czortków	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	3
„ Dolina	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	1	6
„ Halicz	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
„ Husiatyn	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	3
„ Kałusz	—	0^{1}	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1^{1}
„ Kołomyja	2	—	—	1	—	1	2	—	1	—	—	—	1	8
„ Lwów (miasto)	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	2
„ Nadwórna	—	2	—	2	—	2	2	—	1	1	1	3	—	14
„ Peczeniżyn	—	—	—	—	0^{2}	—	—	—	—	—	—	—	—	0^{3}
„ Podhajce	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	2
„ Przemyśl	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
„ Rohatyn	—	—	1	—	1	1	—	—	1	—	—	—	1	5
„ Tłumacz	—	—	—	—	—	1	1	3	1	—	1	2	2	11
„ Turka	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
„ Zaleszczyki	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Bukowina: Radowce	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Rosya: Wołoczyska	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Razem	35	32	22	26	28^{2}	25	33	33	29	19	27	26	33^{1}	368^{4}

	W KLASIE													
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.	Razem
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
VII. Według stanu i zawodu rodziców:														
Właścicieli dóbr i dzierżawców	—	—	—	—	—	—	—	—	1		—	—	—	1
Włościan	—	1	—	—	1	2	—	—	2	1	3	—	2	12
Rzemieślników i przemysłowców	10	10	1	5	3	6	11	10	7	3	2	3	3	74
Kupców	4	7	2	4	—	5	5	2	3	4	8	7	11	62
Urzędników i sług rząd. i autonom.	12	10	14	10	13^{2}	7	7	13	7	7	5	9	7^{1}	121
Księży	1	1	1	—	1	—	—	—	1	—	2	—	—	7
Nauczycieli	3	2	1	1	5	2	4	—	2	—	2	1	1	24
Oficerów i urzędników wojskowych	1	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Notaryuszy, adwokatów, lekarzy	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Prywatnych oficyalistów	2	0^{1}	1	2	1	1	2	4	2		—	2	5	23^{1}
Prywatnych inżynierów	—	—	1	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	3
Zarobników dziennych	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Wdów	2	1	1	3	1	2	4	3	3	3	5	4	4	36
Razem	35	32^{1}	22	26	28^{2}	25	33	33	29	19	27	26	33^{1}	368^{4}

VIII. Klasyfikacya uczniów:

	I. a	I. b	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI. a	VI. b	VII. a	VII. b	Razem
a) Odnośnie do roku szkolnego 1912.															
Egzamin poprawczy składać pozwolono	5	8	5	7	12	8	12	9	5	3	3	7	6	10	100
Złożyło egzam. z wynikiem pomyślnym	4	8	5	7	9	8	10	9	5	2	2	7	5	9	90
„ „ „ niedostatecz.	1	—	—	—	3	—	2	—	—	1	1	—	1	1	10
Ostateczny wynik klasyfikacyi w roku szk. 1912.															
Do klasy następnej było:															
chlubnie uzdolnionych	—	—	2	—	1	1	3	—	—	2	1	—	—	—	10
uzdolnionych	21	25	21^{2}	25	29	23	31	24	25	18	9	19	27	20	317^{3}
nieuzdolnionych	7	7	6	1	6	10	8	15	1	4	6	4	1	8	84
Razem	28	32	29^{2}	26	36	34	42	39	26	24	16	23	28	28	411^{3}

	I. a	I. b	II. a	II. b	III. a	III. b	IV. a	IV. b	V. a	V. b	VI. a	VI. b	VII.	Razem
b) Odnośnie do roku szkolnego 1913.														
Do klasy następnej było:														
chlubnie uzdolnionych	1	2	—	—	1	2	—	1	1	—	—	1	1	10
uzdolnionych	21	22^{1}	14	20	21	18	10	21	15	8	16	11	17^{1}	214^{2}
nieuzdolnionych	7	4	6	3	3	1	13	6	2	6	4	7	3	65
Pozwolenie na egz. popraw. otrzymało	6	4	2	3	3^{2}	4	10	5	11	5	7	7	10	77^{2}
Nie klasyfikowano	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Razem	35	32^{1}	22	26	28^{2}	25	33	33	29	19	27	26	33^{1}	368^{4}

	W KLASIE													Razem
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
IX. Opłata szkolna:														
Opłatę szkolną złożyło:														
Ucz. publicznych i prywatnych za I. półrocze r. szk. 1913 . .	22	26[1]	8	5	13[2]	8	11	16	5	13	6	7	20[1]	160[4]
Ucz. publicznych i prywatnych za II. półrocze r. szk. 1913 . .	10	11[1]	12	9	5[2]	4	15	13	12	12	12	11	13[1]	139[4]
Od opłaty szk. było uwolnionych:														
w I. półr. r. szk. 1913 . . .	17	15	19	23	16	20	26	17	27	14	21	19	19	253
w II. półr. r. szk. 1913 . . .	25	21	10	17	23	21	18	20	17	7	15	15	20	229
Opłata szkolna wynosiła:														
w I. półr. r. szk. 1913 . . .	880	1080	320	200	520	320	440	640	200	520	240	280	840	6560
w II. półr. r. szk. 1913 . . .	400	480	480	360	280	160	600	520	480	480	480	440	560	5720
Razem														12280
Datki na zbiory nauk. wynosiły	117	116	66	71	84	71	88	92	73	73	70	65	91	1077
Taksy wstępne wynosiły . . .	168	163·80	21	8·40	25·20	—	12·60	29·40	—	29·40	4·20	21	8·40	491·40
Taksy za duplikaty świadectw. .														50
Razem														1618·40
X. Frekwencya na przedmioty nadobowiązkowe:														
J. ruski (wzgl. obowiązk.) . . .	5	7	5	9	10	4	4	2	7	—	5	2	—	60
Stenografia	—	—	—	—	8	6	17	13	1	2	5	—	—	62
Śpiew	12	12	6	8	5	3	1	3	5	3	6	3	2	69
Nauka strzelania	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	16	18	54
Laboratoryum chemiczne . .	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	3	—	12
XI. Stypendya:														
Liczba ogólna stypendyów . .	—	—	—	1	—	—	1	—	—	1	—	2	1	6
Ogólna kwota stypendyów . .	—	—	—	500	—	—	200	—	—	400	—	700	400	2200

XIII. KRONIKA ZAKŁADU.

Rok szkolny 1912/13 rozpoczął się po przeprowadzeniu egzaminów poprawczych i wstępnych dnia 3. września 1912 uroczystem nabożeństwem, odprawionem dla uczniów obu obrządków w kościele szkolnym. Naukę regularną rozpoczęto dnia 4. września 1912.

Wpisy uczniów odbywały się dnia 30. czerwca dla klasy I., zaś 30. i 31. sierpnia i 1. i 2. września do wszystkich klas. Na początku roku szkolnego wpisało się 443 uczniów publicznych i 5 prywatnych, których podzielono na 13 oddziałów mianowicie od kl. I.—VI. po dwa oddziały a w kl. VII. jeden oddział.

Egzamin wstępny do kl. I. odbył się dnia 28. czerwca tudzież 2. września 1912. Do egzaminu wstępnego zgłosiło się 103 uczniów. Wskutek egzaminu przyjęto do kl. I. 74 uczniów a reprobowano 29 uczniów. Egzamina wstępne do kl. II.—VII. odbywały się w pierwszych dniach września 1912 i lutego 1913. Do tego egzaminu przypuszczono 16 uczniów, z tych przyjęto do zakładu 12 a reprobowano i nieprzyjęto do zakładu 4 uczniów.

Dnia 9. września i 18. listopada 1912 wzięła młodzież szk. udział w nabożeństwie żałobnem, odprawionem w kościele szkolnym i w cerkwi za spokój duszy ś. p. Najdostojniejszej Cesarzowej i Królowej Elżbiety.

Dzień 4. października 1912 jako dzień Imienin Najjaśniejszego Pana, Cesarza Franciszka Józefa I. obchodził Zakład uroczystem nabożeństwem, odprawionem w kościele szkolnym dla uczniów obu obrządków katolickich.

Dzień 12. listopada 1912 święcił zakład uroczyście, jako dzień Patrona szkolnego św. Jozafata solennem nabożeństwem w kościele szkolnym.

Dnia 31. stycznia 1913 rozdano uczniom świadectwa półroczne, a dnia 3. lutego rozpoczęto regularną naukę szkolną drugiego półrocza.

Młodzież katolicka obu obrządków przystąpiła 3 razy do Sakramentu Pokuty i Ołtarza t. j. 14. i 15. października 1912, 14. i 15. marca 1913 po odbytych rekolekcyach i dnia 18. i 19. czerwca 1913.

Stan zdrowotny uczniów w ciągu roku szkolnego był w ogóle zadowalniający, mimoto kilku uczniów opuściło zakład z powodu

słabości a uczeń Weidler Józef klasy VII. zginął wskutek wypadku przy pożarze w domu rodziców w Ottynii.

W czasie od 12. listopada do 20. listopada 1912 hospitował zakład JWP. Radca-Dworu Dr. Jan Franke, inspektor szkoły, a po ukończeniu hospitacyi odbyła się konferencya polustracyjna.

W dniach 14. i 15. listopada 1912 hospitował JWP. Antoni Stefanowicz, inspektor rysunków, naukę rysunków, poczem odbył z nauczycielami rysunków konferencyę fachową.

W dniach 25. i 26. września 1912 odbył się egzamin dojrzałości w terminie jesiennym a 7. lutego 1913 w terminie zimowym. W obu tych terminach odbył się egzamin dojrzałości pod przewodnictwem Dyrektora zakładu.

Pisemny egzamin dojrzałości w terminie głównym odbył się w dniach od 26.—29. maja a ustny dnia 17.—20. czerwca pod przewodnictwem Dyrektora zakładu.

Dnia 28. czerwca 1913 uczestniczyła młodzież szkolna w żałobnem nabożeństwie za spokój duszy ś. p. Cesarza Ferdynanda.

Rok szkolny zakończono dnia 29. czerwca 1913 uroczystem nabożeństwem i odśpiewaniem hymnu ludu, poczem rozdano uczniom świadectwa roczne.

XIV. Wynik egzaminu dojrzałości.

a) W terminie jesiennym roku szkolnego 1912/13.

Egzamin dojrzałości odbył się w dniach 25. i 26. września 1912 pod przewodnictwem dyrektora zakładu Franciszka Nowosielskiego.

Do egzaminu dojrzałości zgłosiło się uczniów publicznych . .	14
Z tych uznano za dojrzałych	11
Uznano za niedojrzałych i reprobowano na ½ roku . . .	3
Razem	14

Świadectwo dojrzałości w tym terminie otrzymali:

L. p.	Imię i nazwisko	Data urodzenia, miejscowość, kraj	Zawód, któremu zamierza się poświęcić
1	Auster Adolf	18. I. 1893, Stanisławów	Prawo
2	Gold Izrael	4. V. 1891, Wołczyniec, Gal.	Wojsko
3	Holder Jakob Naftali	21. VI. 1891, Stanisławów	Technika
4	Nowosielski Stanisław	13. XI. 1892, Kolędziany, Gal.	Technika
5	Patlewicz Maryan	4. XII. 1892, Mielnica, Gal.	Technika
6	Rosenblatt Leon	8. IV. 1892, Stanisławów	Medycyna
7	Rosenkranz Nuchim J.	6. VIII. 1891, Kałusz, Gal.	Akad. handlowa
8	Schloss Ludwik Gabryel	16. XI. 1892, Kossów stary	Akad. handlowa
9	Walter Leon	28. VI. 1892, Ak.-Meczet, Rosya	Weterynarya
10	Weissbach Leibisch	29. V. 1893, Stanisławów	Technika
11	Wolf Filip	7. IV. 1892, Knihinin Kol.	Akad. handlowa

b) W terminie zimowym roku szkolnego 1912/13.

Egzamin dojrzałości odbył się dnia 7. lutego 1913 pod przewodnictwem dyrektora zakładu Franciszka Nowosielskiego.

Do egzaminu dojrzałości zgłosiło się uczniów publicznych . 4
Z tych uznano za dojrzałych 2
Uznano za niedojrzałych i reprobowano na $^1/_2$ roku . . 2
Razem 4

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

L. p.	Imię i nazwisko	Data urodzenia, miejscowość, kraj	Zawód, któremu zamierza się poświęcić
1	Bandler Salomon	11. VI. 1892, Stanisławów	Technika
2	Gugig Salomon	12. I. 1892, Peczeniżyn, Gal.	Technika

c) w terminie głównym (czerwcowym) roku szk. 1912/13.

Egzamin dojrzałości pisemny odbył się w dniach 26.—29. maja 1913 i wypracowano zadania na tematy następujące:

ODDZIAŁ I.

a) *Język polski* (jeden z tematów do wyboru).

1. Przeszłość narodu polskiego w utworach Henryka Sienkiewicza.
2. Znaczenie świata roślinnego dla ludzkości.
3. Środki komunikacyjne dziś a przed stu laty.

b) Język niemiecki.

Przetłumaczyć na język niemiecki z Wypisów polskich dla klasy pierwszej szkół gimnazyalnych i realnych ustęp p. t. „Czystość ciała warunkiem zdrowia od słów „Ażeby być zdrowym... do słów... ruchem zdrowym i wzmacniającym ciało“.

c) *Język francuski.*

Przetłumaczyć na język polski: Rousseau: Considérations sur le gouvernement de Pologne (ouvrage posthume) p. 258 od słów: Mais si par hasard... aż do słów: qu'au second.

d) *Geometrya wykreślna.*

1. Dana jest prosta dowolnie nachylona i punkt nie leżący na niej; wyznaczyć punkty na prostej oddalone od danego punktu o dany odcinek.
2. Dany jest trójścienny ostrosłup prosty, którego podstawa leży na płaszczyźnie dowolnie nachylonej, wyznaczyć cień własny i rzucony na płaszczyznę równoległą do podstawy przy oświetleniu równoległem.
3. Wyznaczyć płaszczyzny styczne przez punkt do paraboloidy obrotowej równoległe do danej prostej.

ODDZIAŁ II.

a) *Język polski* (jeden z tematów do wyboru).

1. Postacie kobiece w utworach Mickiewicza i Słowackiego.
2. Wolna elekcya a „liberum veto“ w dziejach Polski.
3. Ważniejsze odkrycia geograficzne i znaczenie tychże dla Europy.

b) Język niemiecki.

Przetłumaczyć na język niemiecki z podręcznika „Opowiadania z dziejów austryackich i powszechnych ustęp p. t. Upadek cesarstwa zachodnio-rzymskiego od słów: „Odoaker przybył do Włoch...“ do słów „wskutek przybycia Longobardów“.

c) Język francuski.

Przetłumaczyć na język polski: Voltaire: Siècle de Louis XIV. p. 530—531 od słów: „Philippe, duc d'Orléans . . . aż do słów: également malheureux“.

d) Geometrya wykreślna.

1. Dane dwie proste (l i m) równoległe a względem rzutni dowolnie nachylone; wyznaczyć rzuty walca prostego przechodzącego przez te dwie proste, którego kierownica byłaby kołem o promieniu r.

2. Dany czworościan leżący jedną ścianą na płaszczyźnie dowolnie nachylonej i kwadrat w przestrzeni; przeprowadzić konstrukcyę cienia przy oświetleniu równoległem.

3. Wyznaczyć płaszczyzny styczne przez punkt do elipsoidy wydłużonej równolegle do prostej, nie przechodzącej przez dany punkt a dowolnie nachylonej.

Egzamin dojrzałości

ustny odbył się w dniach: 17, 18, 19 czerwca pod przewodnictwem dyrektora Zakładu.

Do egzaminu dojrzałości zgłosiło się uczniów publicznych .	32
„ „ „ „ „ „ prywatnych .	1
Ogółem	33

Do egzaminu dojrzałości dopuszczono przy klasyfikacyi za

drugie półrocze: uczniów publicznych	20
„ prywatnych	1
Ogółem	21
Z tych uznano za dojrzałych z odznaczeniem: . . .	3
za dojrzałych	13
Za niedojrzałych reprobowanych na $^1/_2$ roku: . . .	3
Odstąpiło od egzaminu ustnego	2
Ogółem	21

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

L. p.	Imię i nazwisko	Data, miejsce, kraj urodzenia	Jakiemu zawodowi zamierza się poświęcić	Uwaga
1	Bandler Maurycy	16. lipca 1896 Stanisławów, Galicya	Medycyna	
2	Barenblüth Schulim	26. marca 1896 Dobrowody, Galicya	Technika	z odzn.
3	Blaukopf Wilhelm	1. grudnia 1894 Ottynia, Galicya	Technika	
4	Buxbaum Izrael	2. listopada 1889 Stanisławów, Galicya	Niewiadome	
5	Bużański Izajasz	12. lipca 1894 Wczorajsze, Rosya	Niewiadome	
6	Czechowicz Juliusz Leon	10. marca 1894 Dzików, Galicya	Technika	
7	Gottfried Elio Hersz	1. czerwca 1892 Buczacz, Galicya	Niewiadome	
8	Kalous Mieczysław Józef	23. lipca 1895 Stanisławów, Galicya	Technika	z odzn.
9	Kanarienvogel Izydor M.	20. marca 1894 Stanisławów, Galicya	Technika	
10	Kunasiewicz Tadeusz Z.	9. lipca 1896 Tarnopol, Galicya	Technika	
11	Merunowicz Jerzy Wiktor	22. listopada 1895 Stanisławów, Galicya	Technika	
12	Pasternak Karol Józef	21. stycznia 1893 Stanisławów, Galicya	Wojsko	
13	Robinsohn Karol	6. sierpnia 1894 Stanisławów, Galicya	Technika	
14	Świdziński Józef	5. stycznia 1892 Jagielnica, Galicya	Technika	
15	Truch Tomasz Kazimierz	21. grudnia 1894 Knihinin, Galicya	Technika	z odzn.
16	Weidler Norbert	2. czerwca 1892 Stanisławów, Galicya	Niewiadome	

XV. Wykaz książek na rok szkolny 1913/14.

I. klasa.

Religia: a) rit. lat Ks. Ślósarz, Katechizm religii katolickiej. Wydanie 3. Lwów 1908. — Opr. 1 K.

b) rit. gr. Середний Катихизм християньско-католицкої релїґії, одобрений австр. Епископатом. Львів 1906 — 80 h

Język polski: Konarski, Zwięzła gramatyka języka polskiego. Lwów 1911. — Opr. 50 h.

Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla I. klasy z illustracyami. Lwów 1910. — Opr. 3 K.

Język ruski: Według planu B. Коцовский i Огоновский, Методична ґраматика рускої мови, друге поправлене виданє. Львів 1909. — Opr. 50 h.

А. Крушельницкий, Руска читанка для I. кляси. Львів 1911. — 2 K. 20 h.

Język niemiecki: German, Petelenz, Gayczak. Ćwiczenia niemieckie dla I. klasy. Wyd 7. Lwów 1910. — 2 K. 40 h.

Geografia: Romer, Geografia. Wyd. 2. z atlasem. Lwów 1908. — 3 K. 20 h.

Historya powszechna: B. Gebert i G. Gebertowa, Opowiadania z dziejów ojczystych. Lwów 1912. Wydanie 2. zmienione. — Opr. 2 K. 50 h.

Matematyka: Wincenty Frank. Arytmetyka na klasę I. i II. Lwów 1912, Opr. 2 K. 40 h.

Suppantschitsch - Hordyński. Poglądowa nauka geometryi dla klasy I. Lwów 1911. — Opr. 1 K.

Historya naturalna: Nusbaum-Wiśniowski. Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wydanie 3. Lwów 1910. — Opr. 3 K. 60 h.

Rostafiński. Botanika szkolna na klasy niższe. Wydanie 6. Kraków 1907. — Opr. 2 K. 60 h.

II. klasa.

Religia: a) rit. lat. Ks. Ślósarz. Katechizm religii katol. Wydanie 3. Lwów 1908. — Opr. 1 K.

b) rit. gr. Середний катихизм християньско - католицкої релїґії одобрений австр. Епископатом. Львів 1906. — 80 h.

Język polski: Antoni Małecki, Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. Lwów 1911. — Opr. 2 K. 40 h.

Reiter. Czytania polskie dla II. klasy. Lwów 1911. — 3·40 K.

Język ruski: Według planu B. Коцовский і Огоновский. Методична граматика рускої мови. Львів 1903. — Opr. 50 h. А. Крушельницкий. Руска читанка для II. кляси. Львів 1912. — 2 K. 70 h.

Język niemiecki: German, Petelenz, Gayczak. Ćwiczenia niemieckie dla II. klasy. Wydanie 6. Lwów 1912. — 2 K. 80 h.

Geografia: Siwak. Geografia dla II. i III. klasy. Lwów 1911. — 3 K. 20 h.

Historya powszechna: Gebert Br. i Gebertowa G. Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg. Lwów 1912. — Opr. 2·50 K.

Historya naturalna: Rostafiński. Botanika szkolna dla klas niższych. Wyd. 6. Kraków 1907. — 2 K. 60 h.
Nusbaum-Wiśniowski. Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910. — 3 K. 60 h.

Geometrya i rysunki geometryczne: Suppantschitsch-Hordyński, Zasady geometryi na kl. II. Lwów 1912. — Opr. 1 K. 40 h.

III. klasa.

Religia: *a*) *rit. lat.* Ks. Jougan, Liturgika. Wyd. 4. Lwów 1910. — Opr. 1 K. 40 h.
Ks. Szydelski. Dzieje biblijne starego zakonu. Lwów 1908 (wyczerpane. — 1 K.
b) *rit. gr.* Тороньский А. Історня біблїйна старого завіта. Вуд. 2. Львів 1899. — Opr. 2 K.
Лїтурґіка. Виданє Кружка Катихитів (w druku).

Język polski: Małecki. Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. Lwów 1910. — Opr. 2 K. 40 h.
Dr. Maryan Reiter. Czytania polskie dla III. kl. z illustracyami. Lwów 1912. — Opr. 3 K. 40 h.

Język ruski: Według planu B. Стоцкий-Ґартнер. Руска граматика. Вид. 2. Львів 1907 (wyczerpane). — Opr. 2 K.
А. Крушельницкий. Руска читанка для III. кляси.

Język niemiecki: German, Petelenz, Gayczak. Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wyd. 5. Lwów 1911. — Opr. 2 K. 80 h.
Petelenz, Deutsche Grammatik, Lwów 1911. Wydanie 4. — Opr. 1 K. 80 h.

Język francuski: Dr. St. Węckowski. Książka do nauki języka francuskiego. Część I. Wyd. 2. Lwów 1911. — Opr. 2 K. 20 h.

Geografia: Siwak, Geografia dla II. i III. klasy. Lwów 1911. — Opr. 3 K. 20 h.

Historya: Br. Gebert i G. Gebertowa. Opowiadanie z dziejów monarchii austr. węg. Lwów 1912. — Opr. 2 K. 50 h.

Zipper, Opowiadania z mitologii Greków i Rzymian. Lwów 1897. — Opr. 2 K. 40 h.

Matematyka: Ignacy Kranz, Arytmetyka dla kl. III. Kraków 1910. — 1 K. 80 h.

Fizyka: Kawecki i Tomaszewski. Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 6. Kraków 1910. — Opr. 2 K.

Geometrya i rysunki geometryczne: Zarys geometryi dla klasy III. R. Suppantschitsch-Ludwik Hordyński. — 1 K. 70 h.

IV. klasa.

Religia: a) rit. lat. Ks. Dr. Szydelski. Dzieje biblijne zakonu nowego. Wyd. 4. klasy. Lwów 1910. — Opr. 1 K. 80 h.

b) rit. gr. Тороньский А. Історія біблїйна нового закона Вид. I. i II. Львів 1901. — Opr. 1 K. 60 h.

Język polski: Małecki. Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 11. Lwów 1910. — Opr. 2 K. 40 h.

Próchnicki i Dr. Wojciechowski. Wypisy polskie. Tom V. Lwów 1911 — Opr. 3 K. 80 h.

Próchnicki F. O ważniejszych gatunkach poezyi i prozy. Dodatek do Wypisów polskich, tom V. (brosz.). — 25 h.

Język niemiecki: German, Petelenz, Gayczak. Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. 4. Lwów 1910. — Opr. 3 K.

Petelenz, Deutsche Grammatik. Wyd. 4. Lwów 1911. — Opr. 1 K. 80 h.

Język francuski: Dr. Stanisław Węckowski, Książka do nauki języka francuskiego. Część II. Lwów 1910. — 2 K. 80 h.

Język ruski: Według planu B. Стоцкий - Ґартнер. Руска граматика, вид. 2. Львів 1907. — 2 K.

Лучаковский. Взори поезиї і прози. 2 вид. Львів 1909. — 3 K. 60 h.

Geografia: Majerski. Geografia austr.-węg. monarchii. Wydanie 6. Lwów 1912. — Opr. 2 K. 20 h.

Historya: Zakrzewski. Historya powszechna. Część I. wyd. 7. Kraków 1911. — Opr. 2 K. 40 h.

Matematyka: Dziwiński. Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5. Lwów 1910. — Opr. 4 K. 50 h.

Fizyka: Kawecki i Tomaszewski. Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 6. Kraków 1910. — Opr. 2 K.

Chemia: Duchowicz - Wiśniowski. Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych. Lwów 1911. — Opr. 2 K. 80 h.

Geometrya i rysunki geometryczne: Suppantschitsch - Hordyński. Podręcznik geometryi dla IV. i V. klasy. Lwów 1912. — Opr. 4 K. 50 h.

V. klasa.

Religia: *a*) *rit. lat.* Ks. Jougan, Katolicka dogmatyka ogólna. Lwów 1898. — Opr. 2 K.

b) *rit. gr.* А. Тороньский, Христ. катол. доґматика фундаментальна і апольоґетика для кляс висших. Виданє II. Львів, 1906. Opr. 2 K.

Język polski: Tarnowski i Bobin, Wypisy polskie dla szkół realnych i seminaryów nauczycielskich. Tom I. Wyd. 5. Lwów 1912 — Opr. 3 K.

Wybór z dzieł pisarzy greckich i łacińskich w przekładach, Część I. Lwów 1902. — Opr. 5 K.

Język ruski: Według planu В. Барвіньский, Вибір з народної лїтератури україньско-рускої для семінарий учительских. Львів 1910. — 4 K.

Język niemiecki: Ippoldt und Stylo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen II. Teil, VI. Klasse. Wyd. 3. Lwów 1912. — 3 K. 80 h.

Język francuski: Dr. Stanisław Węckowski. Książka do nauki języka francuskiego. Część III. Lwów 1910, — 3 K. 20 h.

Historya: Zakrzewski, Historya powszechna. Część II. Wydanie 5. Kraków 1911. — Opr. 2 K. 40 h.

Matematyka: Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 2. Lwów 1915. — Opr. 4 K. 50 h.

R. Suppantschitsch, Podręcznik geometryi dla IV. i V. klasy, przetłumaczył Dr. Ludwik Hordyński. Lwów 1912. — Opraw. 4 K. 50 h.

Kranz, Logarytmy. Wyd. 1. Kraków 1912. — 1 K. 30 h.

Historya naturalna: Rostafiński, Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 4. Kraków 1911. — 3 K. 20 h.

Chemia: Brunner-Tołłoczko, Chemia nieorganiczna. Kraków 1908. Wyd. 3. — 3 K. 40 h.

Geometrya i rysunki geometryczne: Łazarski, Zasady geometryi wykreślnej (z atlasem). Wydanie 3. Lwów 1907. — 3 K. 40 h.

VI. klasa.

Religia: a) rit. lat. Ks. Szczeklik, Etyka katolicka. Wydanie 5. Kraków 1912. — Opr. 2 K. 20 h.
b) rit. gr. Дорожиньский, Етика. Lwów 1904. — 2 K.

Język polski: Tarnowski i Bobin, Wypisy polskie dla szkół realnych i seminaryów nauczycielskich. Tom I. Wyd. 5. Lwów 1912. — Opr. 3 K.
Tarnowski i Bobin, Wypisy polskie dla szkół realnych i seminaryów nauczycielskich. Tom II. Wyd. 4. Lwów 1909. — 3 K.
Wybór dzieł pisarzy greckich i łacińskich w przekładach. Cz. I. Lwów 1902. — Opr. 5 K.

Język ruski: Według planu B. Барвіньский, Вибір з народної лїтератури україньско-руської для семінарий учительских. Львів 1910. — 4 K.

Język niemiecki: Ippoldt und Stylo. Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen. III. Teil VII. Klasse. Lwów 1907. Wyd. 2. — 4 K.

Język francuski: Dr. St. Węckowski i Dr. J. Szarota, La France. I. Lwów 1910. — Opr. 3 K. 50 h.

Historya: Zakrzewski, Historya powszechna. Część III. Wydanie 4. skrócone. Kraków 1908. — Opr. 2 K. 80 h.

Matematyka: Dziwiński, Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 5. Lwów 1912. — Opr. 4 K. 50 h.
Kranz, Logarytmy. Wyd. 2. Kraków 1912. — Opr. 1 K. 30 h.
Dr. Antoni Łomnicki. Część III. i IV. Geometrya, Trygonometrya i Geometrya analityczna. Lwów 1912. — 3 K. 80 h.
Kranz, Trygonometrya kulista w zadaniach. Wydanie 2. Kraków 1907. — 36 h.

Historya naturalna: Dr. Józef Nussbaum, Zoologia dla klas wyższych szkół średnich. Wyd. 2. Lwów 1912. — 3 K. 60 h.

Chemia: Bruner i Tołłoczko, Chemia organiczna. Kraków. — Opr. 3 K. 40 h.

Fizyka: Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 4. Kraków 1906. (wyczerpane) — Opr. 3 K. 40 h.

Geometrya i rysunki geometryczne: Łazarski, Zasady geometryi wykreślnej (z atlasem). Wyd. 3. Lwów 1907. — Opr. 3 K. 40 h.

VII. klasa.

Religia: *a*) *rit. lat.* Ks. Walenty Gadowski. Zarys historyi kościoła katolickiego. Wyd. 3. Kraków 1911. — Opr. 3 K.

b) *rit. gr.* Ваплер-Стефанович, Історня христ. католицкої церкви. Львів 1903. — 2 K.

Język polski: Tarnowski i Bobin. Wypisy polskie. Część II. Wyd. 4. Lwów 1909. — Opr. 2 K.

Zathey, Antologia grecka. Lwów 1894 (wyczerp.). — Opr. 4 K.

Zathey, Antologia rzymska Lwów 1898. — Opr. 3 K.

Język niemiecki: Ippoldt und Styllo, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen III. Teil VII. Klasse Wyd. 2. Lwów 1911. — Opr. 4 K.

Ippoldt, Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen IV. Teil VIII. Klasse. Lwów 1909. — Opr. 4 K.

Język francuski: Dr. St. Węckowski i Dr. J. Szarota. La France II. Lwów 1910. — Opr. 4 K.

Historya: Zakrzewski, Historya powszechna. Część III. Wydanie 4. skrócone. Kraków 1908. — Opr. 2 K. 80 h.

Lewicki, Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych. Wyd. 4. Kraków 1910. — Opr. 2 K.

Głąbiński - Finkel, Historya i Statystyka austryacko - węgierskiej monarchii. Wyd. 3. Lwów 1910. — 2 K.

Matematyka: Dziwiński, Zasady algebry. Wyd. 4. Lwów 1910. — Opr. 4 K. 50 h.

Kranz, zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Wyd. 2 Kraków 1911. (Książka pomocnicza). — Opr. 3 K. 50 h.

Kranz, Logarytmy, Kraków 1900. — Opr. 1 K. 20 h.

Historya naturalna: Łomnicki. Mineralogia i geologia. Wydanie 7. Lwów 1913. — 2 K. 80 h.

Fizyka: Kawecki i Tomaszewski, Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 3. i 4. Kraków 1906 (wyczerp.). — Opr. 3 K. 40 h.

Geometrya i rysunki geometryczne: Łazarski, zasady geometryi wykreślnej (z atlasem). Wyd. 3. Lwów 1907. — Opr. 3 K. 40 h.

XVI. BURSY.

W celu umożliwienia nauki uczniom rodziców ubogich lub sierotom, istnieją Towarzystwa utrzymujące bursy dla uczniów szkół średnich.

Uczniowie szkoły realnej byli umieszczeni:

1. Polska Bursa im. J. I. Kraszewskiego, założona i utrzymywana przez „Towarzystwo Bursy“ utrzymuje 84 wychowanków, z których 13 uczęszcza do tutejszej szkoły realnej. Uczniowie składają na swe utrzymanie kwoty miesięcznie od 6—35 K. zależnie od zamożności rodziców.

W liczbie wyżej podanej są też uczniowie zupełnie niezamożni, utrzymywani przez zakład zupełnie bezpłatnie. Koszta utrzymania wychowanków pokrywa się częścią z opłat uczniów, z wkładek członków Towarzystwa, ze subwencyi i z darów rozmaitych instytucyi.

Bursa prócz umieszczenia i wyżywienia swych wychowanków czuwa nad ich zachowaniem się pozaszkolnem, pomaga im w nauce a wpływa na ich wychowanie przez utrzymywanie biblioteki zakładowej i urządzanie uroczystości domowych. Nad zdrowiem wychowanków czuwają bezinteresownie uproszeni przez Zarząd lekarze.

Wolny czas od nauki spędza młodzież bądźto na dziedzińcu zakładu (gdzie są przybory gimnastyczne i miejsce do zabaw), bądźto wychodzi razem po za miasto na przechadzkę. Przewodniczącym instytucyi jest pan Dr. Włodzimierz Jurkiewicz, adwokat krajowy, a prefektami są: Ks. Dr. Franciszek Janicki, katecheta c. k. I. gimn. i Lewicki Kazimierz prof. c. k. I. gimn.

2. Bursa umieszczona przy „Ochronce powiatowej sierót im. ks. Arcb. Issakowicza“ utrzymuje 36 uczniów szkół średnich i ludowych, z których 2 uczęszcza do szkoły realnej. Koszta utrzymania pokrywa się z wkładek członków i opłaty miesięcznej uczniów. Bursa prócz utrzymania nadzoruje naukę uczniów i wpływa na ich wychowanie. Młodzież bursy spędza czas wolny od nauki na grach i zabawach na podwórzu lub wychodzi na wspólną wycieczkę. Przewodniczącym bursy jest p. Seidler Leopold, em. profesor szkoły realnej, a prefektem ks. Stan. Hopek.

3. Towarzystwo pod nazwą „Bursa św. Mikołaja“ założone przez bractwo cerkiewne gr. kat. utrzymuje 62 uczniów różnych szkół, z których 3 są uczniami tutejszej szkoły realnej. Koszta

utrzymania opędza z majątku Towarzystwa, opłaty wychowanków, wkładek członków, darów i subwencyi instytucyi autonomicznych. Prócz utrzymania nadzorują przełożeni bursy przygotowanie się do lekcyi szkolnych, a w zakładzie uczą się uczniowie śpiewu kościelnego i muzyki.

Przewodniczącym Towarzystwa jest ksiądz Jan Litwinowicz, kanonik gr. kat. kapituły. Dyrektorem ks. Michał Semenów, prefektami p. Michał Konstantynowicz i Włodzimierz Trusz, członkowie grona c. k. I. gimnazyum.

4. Włościańska bursa filii Towarzystwa im. M. Kaczkowskiego, utrzymuje 52 uczniów szkół średnich, z których 3 uczęszcza do tutejszej szkoły realnej. Dochody na pokrycie wydatków czerpie Towarzystwo z opłat uczniów, darów, subwencyi finansowego Towarzystwa „Samopomoc“ i ze subwencyi instytucyi autonomicznych. Wychowankom swoim daje utrzymanie a uczniowie w czasie wolnym od nauki zajmują się śpiewem i grą na instrumentach muzycznych i tworzą zespół orkiestralny.

Przewodniczącym Towarzystwa jest p. Dr. Leon Aleksiewicz, adwokat krajowy, a prefektami: p. Eliasz Tkaczunek, em. naucz. szkoły ludowej i Dymitr Semenów, słuchacz praw.

5. Bursa Koła ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego daje utrzymanie 60 uczniom szkół średnich, z których 3 uczęszcza do szkoły realnej. Wydatki na utrzymanie pokrywa z opłat wychowanków, z wkładek członków i subwencyi.

Przewodniczącym bursy jest p. Pawluk Ignacy, prof. gimn. z ruskim językiem wykł., a prefektem p. Słobodianyk Jan, nauczyciel ludowy.

6. Ewangelicki zakład „Kinderheim z Martyneum“ wychowuje dzieci religii ewangelickiej i narodowości niemieckiej w liczbie około 232. Zakład dzieli się na oddziały, a jeden z tych oddziałów jest dla uczniów szkół średnich, których jest 10 a z nich 3 uczęszcza do szkoły realnej. Zakład ten pokrywa wydatki z dość znacznego majątku zakładu, z opłat uczniów, które są zbyt szczupłe, bo $^{3}/_{4}$ wychowanków jest bezpłatnie umieszczona, z datków gminy ewangelickiej i ze subwencyi założyciela i przewodniczącego Zakładu, proboszcza ewang. ks. Teodora Zoeklera.

Prefektem oddziału dla uczniów szkół średnich jest ks. Wiktor Wagner, wikaryusz ewangelicki.

XVII. Imienny spis uczniów,

którzy w ciągu roku szkolnego 1913 byli zapisani do katalogów szkolnych.

(Imiona objęte nawiasem oznaczają tych uczniów, którzy w ciągu roku w czasie obok podanym wystąpili z zakładu.)

KLASA Ia.

1. Beffinger Jan Stanisław
2. (Białoskórski Władysław 29. XII. 1912)
3. Brüll Izaak
4. (Bureś Jan Stanisław 30. XII. 1912)
5. (Chodziński Zenon Stefan 16. IV. 1913)
6. Chodzikiewicz Wiktor Adam
7. Eckstein Zygmunt Stanisł.
8. Eigenfeld Ozyasz
9. (Engelstein Mojżesz 30. III. 1913)
10. Erdtracht Ludwik
11. (Feil Dawid 30. III. 1913)
12. (Glazer Samuel 6. V. 1913)
13. Greczyn Stefan Tadeusz
14. Grondalczyk Tadeusz M.
15. Gyurkovich Michał
16. (Kahan Artur 6. V. 1913)
17. Koschmann Kazimierz Jan
18. Koszałkowski Józef
19. Kozłowski Kazimierz Tad.
20. Kuniński Michał
21. Kuryłowicz Jerzy Bohdan
22. Lermer Otto
23. Leszczyński Maryan Stanisł.
24. Lichtenberg Kalman Józef
25. Lipowski Kazimierz
26. Littak Rudolf
27. Mahler r. Trut Mojżesz
28. (Majkowski Stanisław 23. XI. 1912)
29. Markiewicz Bronisław Józef Ignacy
30. Mażewski Bronisław Michał
31. Mleczyński Tadeusz
32. Nasadnik Adam Franciszek
33. Pańków Roman
34. Polak Stanisław Walenty
35. Raczkowski Zygmunt Wal.
36. Rogus Stanisław
37. (Ruczkowski Zygmunt Jan 30. XI. 1912)
38. (Skotnicki Henryk Bolesław 31. XII. 1912)
39. Sochocki Gustaw Józef
40. Stasyszyn Włodzimierz
41. Troskiewicz Włodzimierz Maryan
42. Tumidajewicz Wiktor
43. Tysowski Franciszek
44. Warzeszkiewicz Tadeusz Jul.
45. Zbudowski Leon Oleg.

KLASA Ib.

1. Biłous Teodozy
2. Biegeleisen Wilhelm
3. Bleiberg Majer
4. (Czerny Wilhelm 6. V. 1913)
5. Deszkiewicz Zygmunt Waleryan 28. XII. 1912)
6. Deutscher Karol
7. (Diringer Nuchim 4. IV. 13)
8. Dobrostański Stanisław
9. Domański Zygmunt
10. (Fuhrmann Alfred 30. III. 13)
11. Geib Gustaw Adolf
12. (Gelernter Jehuda Leib 13. V. 1913)
13. Greifinger Abraham
14. Hayny Michał
15. (Jaworski Piotr 30. XII. 12)
16. Kalmuczyn Grzegorz
17. Kolb Eustachy Michał
18. (Königsberg recte Mühlrad Sussman Herz 4. IV. 13)
19. Kullmann Karol Wilhelm
20. Kullmann Leopold
21. Lautmann Salamon
22. Majerowicz Abraham
23. Manz Edward
24. (Matyjciów Franciszek 30. XI. 1912)
25. Mosberg Abraham
26. Prinz Zygmunt
27. Rodakiewicz Maryan
28. (Rosler Adolf Abraham 9. XII. 1912)
29. Rybak Michał
30. Sarad Wiesław
31. Schönfeld Pinkas
32. Schönfeld Feiwel
33. Schönthaler Adam Ludwik
34. (Sleminski Floryan 30. III. 13)
35. Sonntag Eliasz
36. Stepczuk Jarosław Adam
37. Stolz Chaim
38. Strelinger Bertold (ucz. pryw.)
39. Tietze Adolf Alfred
40. (Tischler recte Strudel Filip 23. XI. 1912.)
41. Walter Zygmunt
42. Włodek Tadeusz
43. Wolański Czesław
44. (Wolf Wilhelm Ferdynand 6. V. 1913)
45. Woiński Stanisław.

KLASA IIa.

1. Baczkowski Romuald
2. Benirschke Teodor
3. Bisaga Ryszard
4. (Czabański Józef 6. II. 13)
5. Cukrowicz Kazimierz
6. Dreher Fryderyk
7. Drohomirecki Wilhelm
8. (Dylski Franciszek 20. V. 13)
9. Fedewicz Andrzej Emil Z.
10. Hessel Julian Augustyn
11. Horbaczewski Władysław
12. Hübler Mojżesz Dawid
13. Jakimowski Domicyusz Ant.
14. Jirsa Witold
15. Kahane Jakób
16. Kalman Józef
17. (Komisariuk Michał 4. II. 13)
18. (Leibrock Alfred 30. III. 13)
19. Lenobel Eliasz
20. Lewicki Eustachy

21. (Oleśkiewicz Alojzy 1. X. 1912)
22. Rott Władysław Andrzej
23. Siemek Leopold
24. Strzyżewski Hipolit
25. Szust Roman
26. (Tomula Alojzy Ludwik 1. IV. 1913)
27. Weber Maryan Zdzisław
28. Willmann Tadeusz

KLASA IIb.

1. Abram Gustaw
2. Benesz Edward Julian Karol
3. Berger Oskar
4. Burnat Stanisław Klaudyusz
5. Chmiel Jan Maryan
6. Czechowicz Mieczysław St.
7. Czerwiński Stanisław Karol
8. Dąbrowski Romuald Zdzisł.
9. Drzewicki Jan Karol
10. Fisch Leib
11. Gelernter Hersz
12. Hłodzik Gustaw Maksymilian
13. Horn Jakób
14. Janicki Włodzimierz
15. Jełowicki Stanisław
16. Kosacz Michał
17. Krawczyński Maryan
18. Kwiatkowski Tadeusz Teofil
19. Rek Abraham Schlome
20. Schramm Edward
21. (Schreier Zygmunt 6. XI. 12)
22. Slemiński Stanisław
23. Szymczuk Tadeusz
24. (Terlecki Władysław Stanisł. 1. II. 1913)
25. Uchmann Jan
26. Wróblewski Józef
27. Zuckerberg Hersz
28. Żegaluk Stanisław
29. (Żurawski Michał 14. V. 13)

KLASA IIIa.

1. Baczkowski Mieczysław
2. Bernfeld Wilhelm
3. Bibik Józef
4. Cetis Józef
5. Cukrowicz Stanisław
6. Chodziński Jan Maryan
7. Choma Aleksander
8. Dimmel Władysław
9. Diringer Joachim
10. Dyliński Józef Władysław
11. Grajh Arpad
12. Gyurkovich Ludomił
13. (Hanusz Józef A. 12. IV. 13)
14. (Hospodarewski Roman 29. X. 1912)
15. Jakubowicz Wiktor
16. Jaworski Jan Bohdan
17. Karatnicki Dyonizy
18. Kruk Jan
19. Krukiewicz Julian Mikołaj
20. (Margules Aleksander 27. IX. 1912)
21. Kuniński Jerzy
22. Merunowicz Andrzej
23. Mühln Zbigniew
24. Nawrocki Albert
25. Nawrocki Mieczysław
26. Radoniewicz Bohdan
27. Rost Józef
28. Rubczak Roman

29. (Seidel Edward Wilhelm 15. V. 1913)
30. Słowik Kazimierz
31. Stasyszyn Józef Jan
32. Tinz Józef
33. (Wołoszyn Stanisław 4. XI. 12)
34. Borek Adam (ucz. pryw.)
35. Borek Tadeusz (ucz. pryw.)

KLASA IIIb.

1. Bahr Wiktor
2. Czornooki Piotr
3. Dudek Aleksander
4. Farb Tobiasz
5. Fuhrer Zygmunt
6. (Harz Teofil 5. III. 1913)
7. Hübler Szepsel
8. (Insler Leon 30. III. 13)
9. Jakimowicz Jakób Roman
10. (Kopczyński Stefan 7. XII. 12)
11. Kosior Józef
12. Matolicz Zygmunt
13. Mayer Maryan
14. Merk Ferdynand
15. (Nawojski Emil 24. II. 13)
16. Nazarewicz Roman Franc.
17. Neisser Maryan Mieczysław
18. Procyk Jerzy
19. Rammer Rudolf Józef
20. Rosenstock Abraham Ber
21. Skopec Jerzy
22. Stenzel Maryan
23. Strusiewicz Roman Bolesław
24. Tabak Selig
25. Tietze Erwin
26. (Tillinger Józef 30. XI. 12)
27. Vogel Jonas
28. (Weidler Leibisz 19. X. 12)
29. Wićko Stefan
30. Wiszniewski Zygmunt Maryan
31. Zborowski Ryszard Celestyn.

KLASA IVa.

1. Borczowski Albert
2. (Brichta Mieczysław 1. II. 13)
3. Czaporowski Zdzisław
4. Dąbrowski Karol
5. Dołhyj Omelan
6. Dziurzyński Władysław
7. Gnatt Władysław
8. Göhring Rudolf
9. Helmich Jan
10. Hevelka August Jan
11. Hilczer Edmund Maryan
12. Hrabowski Mieczysław
13. Iwanicki Maryan
14. Jonas Leiser Herz
15. Kałucki Kazimierz
16. Klein Abraham
17. Kolnik Stanisław
18. Krogulski Tadeusz
19. Krzywda Zygmunt
20. (Krzywiński Kazimierz 15. V. 1913)
21. Lewicki Kazimierz Damazy
22. Lindner Antoni
23. Małaszyński Bolesław Emil
24. (Manik Maryan 5. V. 1913)
25. (Mass Juda 24. II. 1913)
26. Mathes Jakób
27. Mażewski Józef
28. Muryn Emilian
29. Neumann Zygmunt

30. Perlik Włodzimierz
31. Piątkowski Adam
32. (Selzer Markus 3. IX. 12)
33. Rothenstreich Nachman
34. Sobel Schmerl
35. Szpilczyński Jan
36. Traub Józef
37. Turteltaub Zygmunt
38. Wysocki Kazimierz Justyn

KLASA IVb.

1. Blaukopf Szymon
2. Broniewski Maryan
3. Czabański Emil
4. Domski Jan
5. Fiedler Franciszek
6. Friedmann Edmund
7. Fuhrmann Izydor
8. Fuhrmann Maks
9. Gross Siegfried
10. Grudziński Stanisław
11. Gumol Henryk
12. Hantzko Zygmunt
13. (Hebzda Adam 10. X. 12)
14. Jarmulski Kornel
15. Jędryk Maryan
16. Jędrzyjowski Felix
17. (Koerber Karol ucz. się pryw.)
18. Kopestyński Maryan
19. Kundyk Wiktor
20. Kurzmann Jakób
21. Lautmann Mojżesz
22. (Lipowski Wacław 4. II. 13)
23. Mazurkiewicz Alojzy
24. Mokrzycki Wacław
25. Obierek Włodzimierz
26. Olejnicki Władysław
27. Ostropolski Stanisław
28. Pszonka Władysław
29. Rogalski Henryk Wiktor
30. Schloss Emil
31. Skalski Bazyli
32. (Smułka Kornel 14. XII. 12.)
33. (Smyczyński Stanisław Jan 22. XI. 1912)
34. Szawłowski Kazimierz
35. Wiśniowski Mieczysław
36. Wiśniowski Zygmunt
37. (Wołoszyn Stanisław 30. XI. 12)
38. Truch Julian
39. Zboiński Tadeusz

KLASA Va.

1. (Almer Benedykt 12. V. 13)
2. Bandler Bernard
3. Baum Teodor
4. Chamajdis Berl
5. Czerwiński Mieczysław Jan
6. Drobisz Karol
7. Fischler Michał
8. Hanus Julian Tadeusz
9. Henig Naftali
10. Jakimowicz Aleksander E.
11. Jednoróg Józef
12. Kaufer Maryan
13. Krzywiński Antoni
14. Kuryłowicz Aleksander
15. (Leszczyński Stanisław Kazimierz 11. I. 1913)
16. Litwinko Alfred
17. Mazurkiewicz Józef
18. Mühlstein Albert
19. Nowicki Mieczysław

20. (Peitzer Juda 2. IV. 13)
21. Procyk Włodzimierz
22. Pyrzanowski Adam
23. Schatzberger Filip
24. Silberherz Chaim
25. Simenowicz Omelan Antoni
26. Sobolewski Tadeusz
27. Sokołowski Zygmunt
28. Tindel Natan
29. Werth Wilhelm
30. Wiszniewski Józef
31. Wojczak Leon
32. Zahler Natan
33. (Żołkiewicz Kazimierz 10. II. 1913.)

KLASA Vb.

1. Abram Fryderyk
2. Ancuta Tadeusz
3. Biesiadecki Zygmunt
4. Bittmar Roman
5. Bril Emil
6. Czechowicz Tadeusz
7. Dziubiński Kazimierz
8. Eckhardt Rudolf
9. Jedynakiewicz Wiktor
10. (Kahanek Wilhelm 30. III. 13)
11. Kreisberg Artur
12. Kriegel Natan
13. Kurcz Stanisław
14. Lichtenberg Abraham
15. Mażewski Władysław
16. (Moniak Stanisław 2. II. 13)
17. (Muszynkiewicz Jan 14. XII. 1912)
18. (Nowosielski Henryk 26. II. 1913)
19. Schmerzler Efroim
20. Sowa Kajetan
21. (Stasyszyn Wilhelm 11. III. 1913 pryw.)
22. Szumański Stanisław
23. (Świętnicki Michał 30. XI. 12)
24. (Vogel Maks 14. XII. 12)
25. (Wędrzyński Stanisław 4. V. 1913)
26. Weinstock Boruch
27. (Wick Alfred 26. II. 13)
28. (Wick Karol 26. II. 13)
29. Wolfram Józef
30. (Zasławski Józef 1. II. 13)
31. (Wesołowski Władysław 17. X. 1912)

KLASA VIa.

1. Begejowicz Justyn
2. Bernfeld Jakób
3. Biłous Orest
4. Dressler Franciszek
5. Dettloff Godzisław Wacław
6. Eigenfeld Izydor
7. Horn Artur
8. Hrankowski Klaudyusz
9. Iwanowicz Aleksander
10. (Jabłoński Stanisław 26. XI. 1912)
11. Kopkowicz Franciszek
12. Kolnik Leon
13. Lerch Zbigniew
14. Lermer August
15. Łopatyński Eugeniusz
16. Mokrzycki Władysław
17. Nadachowski Franciszek

18. Pietrański Aleksander
19. Roller Mordko
20. Rubin Joachim
21. Ryniewicz Tadeusz
22. Schofer Christian
23. Silberherz Jakób
24. Stebnowski Roch
25. Terlecki Aleksander
26. Tokarski Eugeniusz
27. Urman Szymon
28. Woźniak Antoni

KLASA VIb.

1. Abram Adolf
2. Abzug Emanuel
3. Antoniewicz Andrzej Maryan
4. Deutsch Chaskel
5. Dąbrowski Kazimierz
6. (Dyńko Adam 14. XII. 12)
7. Dziubiński Zygmunt
8. Giliciński Konrad
9. Gurawski Rudolf
10. Hanka Wacław
11. Hermann Marek
12. Hilczer Juliusz Jan
13. Höchl Otto
14. Horoszkiewicz Adam
15. Hudes Dawid
16. Jełowicki Tadeusz
17. Kreindler Mordko
18. Krzywonos Julian
19. Lula Stanisław
20. (Małaszyński Władysław 6. V. 1913)
21. Mazaraki Ferdynand
22. Nowakowski Stanisław Józef
23. Redisch Benjamin
24. Reich Jakób
25. Rudolf Salamon
26. Sleminski Franciszek
27. Urman Artur
28. Weber Witold
29. (Wesołowski Tadeusz 17. X. 1912)

KLASA VII.

1. Bandler Maurycy
2. Banner Izydor
3. Barenblüth Salamon
4. Bier Seinwel
5. Blaukopf Wilhelm
6. Buksbaum Izrael
7. Bużański Izajasz
8. Czechowicz Juliusz Leon uczeń prywatny
9. Dressler Jan
10. (Dyrów Stefan 20. V. 13.)
11. (Edelding Herz 30. III. 13)
12. Ferber Hermann
13. Fisch Juda
14. Fink Wolf
15. Głuchowski Julian
16. (Hanus Stanisław 3. XII. 12)
17. Kalous Mieczysław
18. Kanarienvogel Izydor Maks
19. Klarberg Szymon
20. Knopf Maurycy
21. (Kosiński Adam 27. II. 1913)
22. Kunasiewicz Tadeusz
23. Marek Ernest
24. Merunowicz Jerzy Wiktor

25. (Obmiński Stefan Aleksander 20. V. 1913)
26. Ojak Michał
27. Pasternak Karol Józef
28. Polak Bolesław
29. Robinsohn Karol
30. Schrager Józef
31. Sokół Stanisław
32. (Stein Józef 13. V. 1913)
33. Świdziński Józef
34. Thau Anczel
35. Truch Tomasz
36. Tuzinkiewicz Józef
37. Wattenberg Adolf
38. (Weidler Józef 17. II. 1913 umarł)
39. Wien Dawid
40. Wittels Aron
41. Zinn Hersch

XVIII. Ogłoszenie dotyczące przyszłego roku szkolnego.

Wpisy uczniów publicznych jakoteż prywatnych na rok 1913/14 odbywać się będą w dniach 30. i 31. sierpnia od godziny 8—12. przed południem i od 4—6 popołudniu. Późniejsze zgłoszenia będą uwzględnione tylko w wyjątkowych wypadkach. Uczniowie tutejszego zakładu mają przy wpisie przedłożyć świadectwo szkolne z ostatniego półrocza i dokładnie wypełnioną kartę wpisową. Uczniowie, przybywający z innych zakładów do kl. II.—VII. mają przy wpisie przedłożyć: 1) metrykę urodzenia, 2) świadectwo szkolne z ostatniego półrocza, świadectwo odejścia opatrzone potwierdzeniem Dyrekcyi, że mogą być przyjęci w innym zakładzie bez przeszkody, a gdy uczeń uwolniony od opłaty szkolnej, potwierdzeniem przez Dyrekcyę szkoły z dodaniem daty i liczby uwolnienia i dokładnie wypełnioną kartę wpisową, 3) świadectwo szczepienia ospy lub rewakcynacyi.

Przy wpisie do klasy pierwszej należy przedłożyć:

1) metrykę urodzenia, 2) świadectwo szkolne za ostatnie półrocze, jeżeli uczeń pobierał naukę w szkołach publicznych, 3) świadectwo szczepienia ospy lub rewakcynacyi.

§. 13. ustawy z dnia 24. sierpnia 1899. Dz. u. kr. Nr. 108 określającej granice wieku uczniów publicznych szkół realnych należy rozumieć w ten sposób, że do klasy I.. przyjęci być mogą uczniowie, którzy urodzili się w roku słonecznym oznaczonym liczbą mniejszą o 10 względnie o 14 od liczby oznaczającej bieżący rok kalendarzowy. Te granice wieku dla każdej klasy następnej posuwają się o rok dalej.

Każdy uczeń ma złożyć przy wpisie 2 K. na środki naukowe i 1 K. na gry i zabawy. Uczniowie nowo-wstępujący do zakładu płacą nadto taksę wstępną 4 K. 20 h.

Pożądanem jest także, by majętniejsi uczniowie złożyli choćby najskromniejszy datek na fundusz dla biednych uczniów.

Uczniowie, obowiązani do składania opłaty szkolnej, mają ją złożyć w pierwszych sześciu tygodniach każdego półrocza, t. j. przed 15. października i 15. marca. Prośby o uwolnienie od opłaty szkolnej, zaopatrzone w świadectwo ubóstwa, nie dawniej jak przed rokiem wydane, należy bez stempla wnosić za pośrednictwem Dyrekcyi do Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej najpóźniej do 25. września w pierwszem półroczu, a 25-go lutego w drugiem. O uwolnienie od opłaty szkolnej mogą wnosić

prośby tylko ci uczniowie ubodzy, którzy za ostatnie półrocze otrzymali świadectwo z wynikiem uprawniającym ich do przejścia do klasy następnej a z zachowania się cenzurę co najmniej „dobre“.

Uczniowie klasy I. mają złożyć opłatę szkolną za pierwsze półrocze do 1. listopada; ci jednak ubodzy uczniowie, którzy już w pierwszych dwóch miesiącach czynią co najmniej „dobre“ postępy we wszystkich przedmiotach, okazują co najmniej „dobre“ zachowanie się, mogą uzyskać odroczenie tego terminu aż do końca półrocza, a w razie pomyślnej klasyfikacyi za I. półrocze będą uwolnieni od opłaty szkolnej. Uczniowie, chcący z tego dobrodziejstwa korzystać, mają w ciągu 6 tygodni po rozpoczęciu roku szkolnego wnieść za pośrednictwem Dyrekcyi nieostemplowane prośby do Wysokiej c. k. Rady szkolnej krajowej, załączając do nich dokładne świadectwo ubóstwa, potwierdzone przez dwie władze.

Rodzice lub opiekunowie uczniów zamiejscowych mogą swoich wychowanków umieszczać u osób, które się wykażą „*Regulaminem dla osób, utrzymujących w swych domach uczniów szkół średnich*“ wydanym przez c. k. Radę szkolną krajową l. 11781/98 i opatrzonym pieczęcią Dyrekcyi szkoły realnej.

Utrzymujący uczniów na stancyi winni się w Dyrekcyi zgłosić celem uzyskania pozwolenia na utrzymanie uczniów na stancyi w nadchodzącym roku szkolnym. W Dyrekcyi szkoły realnej mają rodzice lub opiekunowie nabyć książeczkę p. t.: O opiece domowej nad zdrowiem młodzieży szkolnej. Dr L. Burgstein w cenie po 10 h. (Rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 12. III. 1913 l. 3272/III).

Uczniowie, którzy mieszkać będą u osób, nie mających na to pozwolenia, muszą zmienić mieszkanie, lub opuścić szkołę.

Egzamina wstępne do klasy I. odbywać się będą w dwóch terminach, przed feryami 28. czerwca i po feryach 1. i 2. września. Powtórzenie egzaminu wstępnego przed upływem roku nie jest dozwolone ani w tym samym zakładzie, ani w innej średniej szkole. Zgłaszać uczniów do tego egzaminu należy przed tymi terminami w kancelaryi Dyrekcyi.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do I. kl. (Rozp. c. k. Rady szk. kr. z dnia 16. maja 1887 l. 2765):

a) *Z religii*: Wiadomości, których uczeń nabyć powinien w szkołach ludowych czteroklasowych.

b) *Z języka polskiego*: Czytanie płynne i wyraźne, objaśnienie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli;

opowiadania treści większymi ustępami; znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rządu; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom i gramatyczny rozbiór zdania.

c) Z języka niemieckiego: Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników, zaimków osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych; odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej; odmiana najzwyklejszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed podyktowaniem podano uczniowi w języku polskim.

d) Z rachunków: Pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar metrycznych.

Egzamina poprawcze odbędą się w dniach od 29. do 31. sierpnia, 1. i 2. września.

Egzamina wstępne do klasy II.—VII. składać można od 2—3. września w I. półroczu, a od 1—4. lutego w II. półroczu w dniach, które Dyrektor zgłaszającym się wyznaczy.

Rok szkolny 1913/14 rozpocznie się uroczystem nabożeństwem dnia 3. września, a dnia 4. września rozpoczną się lekcye szkolne.

Franciszek Nowosielski
dyrektor.

Rozkład godzin

wedle nowego planu dla szkół realnych w Galicyi.

L. p.	PRZEDMIOT	KLASA I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	Razem
1	Religia	2	2	2	2	2	2	2	14
2	Język polski	3	4	3	3	4	3	4	24
3	Język niemiecki	6	6	5	4	4	3	3	31
4	Język francuski	—	—	4	3	3	3	3	16
5	Geografia	2	2	2	2	1	1	4	10
6	Historya	2	2	2	2	3	2		17
7	Matematyka	3	3	3	4	4	4	5	26
8	Historya naturalna	2	2	—	—	2	2	2	10
9	Fizyka	—	—	3	2	—	4	4	13
10	Chemia	—	—	—	3	2	2	--	7
11	Geometrya i rysunki geometryczne	—	2	2	2	3	3	2	14
12	Rysunki odręczne	4	4	4	3	3	2	2	22
13	Kaligrafia	2	—	—	—	—	—	—	2
14	Gimnastyka	2	2	2	2	2	2	2	14
	Razem	28	29	32	32	33	33	33	220
15	Język ruski (wzgl. obow.)	2	2	2	2	2	2	2	14

ST. CHOWANIEC
DRUKARNIA i LITOGRAFIA
w STANISŁAWOWIE